

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียน
ผู้สูงอายุในเขต จังหวัดเพชรบูรณ์

**The Development of Knowledge Management Model for Local
Wisdom of the Elderly School. In the Province of Phetchabun**

ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว

สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2562

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียน
ผู้สูงอายุในเขต จังหวัดเพชรบูรณ์

**The Development of Knowledge Management Model for Local
Wisdom of the Elderly School. In the Province of Phetchabun**

ณัฐวัฒน์

แซงภูเขียว

สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนงานวิจัย โครงการสนับสนุนการขอผลงานทางวิชาการ/มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์/งบประมาณรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ชื่องานวิจัย	การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ The Development of Knowledge Management Model for Local Wisdom of the Elderly School. In the Province of Phetchabun
ผู้วิจัย	ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว
สาขา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 3. เพื่อนำเสนอการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 134 คน โดยวิธีการเลือกแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเอง และตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 7 ด้านประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 29 ข้อลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – End) เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 1 ด้าน คือด้านการจัดการ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง จำนวน 6 ด้าน คือด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ

คำสำคัญ: การจัดการ/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ผู้สูงอายุ

Thesis: The Development of Knowledge Management Model for Local Wisdom of the Elderly School. In the Province of Phetchabun

Researcher : Mr.Nattawat Zangphukieo

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1. To study knowledge management of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province 2. To develop the knowledge management model of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province 3. To present knowledge management of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province, Number of 134 people by means of quantitative selection The tools in this research consisted of

1. Questionnaire about personal factors of respondents Which is a question that allows the respondent to fill in and check the list of 5 items, including gender, age, income, education level and occupation

2. Questionnaire about the opinions of respondents about. The Development of Knowledge Management Model for Local Wisdom of the Elderly School. In the Province of Phetchabun. All 7 aspects include Management Knowledge management process Leadership The opportunity of learning In creating a working network Using technology Regarding the supervision of the government, a total of 29 questions, the question type is a rating scale question.

3. The questionnaire about the suggestion is an open-end question, which is a question-checking list with frequency and calculates the percentage (Percentage).

The research found that Respondents about the development of knowledge management. In the overall picture, at a moderate level When considering each aspect, it was found that the opinions of the respondents regarding the development of knowledge management model of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province At the agreed level, the number 1 aspect is management. At the agreed level, medium in number of 6 aspects, namely knowledge management process Leadership The opportunity of learning Creating a network of work Using technology And the supervision of the government

Keywords: management / local wisdom / elderly

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดแต่ละจังหวัด เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้ และคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกกับผู้วิจัยในทุกด้าน

การวิจัยนี้อาจสำเร็จลุล่วงไปได้หากปราศจากความร่วมมือของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมถึงสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมจัดทำวิจัยจนโครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา และให้กำลังใจเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัยจนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นายณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว

15 สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(ก)
บทคัดย่อ	(ข)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ประโยชน์จากการวิจัย	2
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของการจัดการความรู้	5
ความหมายของภูมิปัญญาไทย	7
แนวคิดและทฤษฎี	14
แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น	14
แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้กับการสร้างสรรค์ สังคมภูมิปัญญา	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
กรอบแนวคิดในการวิจัย	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	22
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทที่ 4 ผลการวิจัย	25
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	26
ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	36
ของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์	36
โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ	36
ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ	37
ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ รายได้	37
ระดับการศึกษา และอาชีพ	37
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	73
สรุปผลการวิจัย	73
อภิปรายผล	75
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก นิยามศัพท์เฉพาะ	83
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	87

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ	26
2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 7 ด้าน จำแนกโดยรวม และรายด้าน	28 28 28
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ด้านการจัดการ	28 28 28
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้	29 29 29
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ	30 30 30
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้	31 31 31
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสร้างเครือข่ายของการทำงาน	32 32 32
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเทคโนโลยี	33 33 33
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ	34 34 34
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทุกด้าน	35 35 35

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
40 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่	70 70 70
41 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่	71 71 71
42 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่	72 72 72

(๗)

สารบัญภาพ

ตารางที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

21

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลผลิตแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับการต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวน ไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการ ในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและ การใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้อง กับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะ การประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ อาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบาย สาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

ผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นทุนทางสังคม ที่มีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่นับถือผู้สูงอายุในฐานะผู้มีประสบการณ์มาก่อน และเป็นผู้สั่งสมภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อสืบทอดถึงบุคคลรุ่นหลัง นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของลูกหลานที่คอยให้ความอบอุ่น คำแนะนำสั่งสอนแก่บุคคลรุ่นหลังในครอบครัว โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนวิทยาการสมัยใหม่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ผู้สูงอายุก็นับได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นพลังสำคัญแทนที่จะเป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยสูงอายุอย่างต่อเนื่อง ได้มีการตรากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมีการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ พร้อมทั้งกำหนดกลไกและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการพัฒนาผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในสังคมที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านภูมิความรู้ และประสบการณ์ การดำเนินชีวิต ที่มีศักยภาพ มีความเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง สามารถชี้แนะลูกหลาน คนในสังคม ในชุมชนให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมไทยมีการหยิบยกขึ้นมาส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกหลาน หรือเยาวชนคนรุ่นหลังในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง

ผู้สูงอายุนอกจากจะเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแล้ว ผู้สูงอายวยังเป็นวัยที่มีความเป็นอิสระมากกว่าช่วงวัยอื่นของชีวิต สามารถเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมตามที่ตนเองปรารถนา เนื่องจากลูกหลานเติบโต มีการมีงานทำแล้ว ย่อมหมดภาระที่หนักหน่วง ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมิโอกาสได้แสดงศักยภาพ ภูมิความรู้ที่เป็นการบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ผู้สูงอายยังสามารถดูแลตนเอง ให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ให้เกิดภาระแก่ครอบครัวและสังคม จึงนับเป็นการสร้างสังคมที่มีคุณภาพอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อนำเสนอการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ โดยเลือกใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

- 1) ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัย เป็นกลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการจัดการความรู้ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
- 3) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 134 คน
- 4) สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์จากการวิจัย

1. ผู้สูงอายุ และครอบครัว ได้พัฒนาภูมิปัญญาของท้องถิ่นและสามารถอนุรักษ์ให้คงอยู่
2. ผู้สูงอายุ และครอบครัว ได้มีส่วนร่วมและกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงวัยในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. สามารถนำความรู้ไปพัฒนาให้ผู้อื่นและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงวัยในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้

นิยามศัพท์

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการนำความรู้ที่มีอยู่หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มหัตถกรรมเรือไม้จำลอง โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ เป็นต้น

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) หมายถึง กระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มกลุ่มหัตถกรรมเรือไม้จำลอง เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การบ่งชี้ความรู้
- 2) การสร้างและแสวงหาความรู้
- 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้
- 5) การเข้าถึงความรู้
- 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
- 7) การเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งหมายความว่าความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ส่วนคำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นคำที่ใช้ในความหมายที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Local wisdom” หรือบางครั้งเราเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Indigenous knowledge) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกันดังนี้

กรมวิชาการ (2538) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ถ้าเรามองย้อนไปในอดีตพบว่า การศึกษาของไทยนับย้อนหลังตั้งแต่ พ.ศ. 2411 เป็นต้นไปนั้น เป็นการศึกษาที่ไม่มีแบบแผน เป็นการศึกษาแบบไม่มีระบบโรงเรียน ไม่มีสถาบันใดรับผิดชอบโดยตรง ตลอดระยะเวลาก่อนที่จะมีการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น สถาบันที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติและประสบการณ์ให้แก่บุตรธิดา คือ บ้าน วัด และโรงเรียน บ้านจะเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่ทำให้การศึกษามีแบบธรรมดาสืบ (Informal education) และได้ทำหน้าที่นี้มาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ตลอดจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปยังบุตรหลานของตน หรือบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง โดยบุคคลที่ถ่ายทอดนั้นมีได้มีอาชีพเป็นครู แต่

จะใช้เวลาว่างของตนให้เป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนที่น่าศึกษา กล่าวคือ เป็นการเรียนการสอนด้วยการกระทำ อาจกล่าวได้ว่า บ้านหรือสถาบันครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีพ่อแม่เป็นครู อาศัยความชำนาญที่ฝึกฝนและจากประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมา เป็นการศึกษาวิธีปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม นานาเอทรีพยากรณ์ธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สอนไปตามความรู้ที่มี เรียนมากน้อยแค่ไหนไม่มีกำหนด เวลาเรียนรู้ขึ้นอยู่กับว่าจะสะดวกเวลาใดก็เรียนเวลานั้น ไม่มีใบรับรองวิทยฐานะ แต่การศึกษาก็ยังมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการ สืบทอด และสร้างสรรค์วัฒนธรรม (อุษณีย์ เสือดี, 2549)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบ

แนวคิดและแนวทางในการวิจัย ดังนี้

2.1. ความหมายของการจัดการความรู้

2.1.1 แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model

2.2. ความหมายของภูมิปัญญาไทย

2.2.1 ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

2.3. แนวคิดและทฤษฎี

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้กับการสร้างสรรค์ สังคมภูมิปัญญา

2.4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์และกำหนดประเด็นรวมไปถึง การเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

จุดมุ่งหมายของการจัดการความรู้

เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ คือการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่ได้มีการรวบรวมจัดเก็บ วิเคราะห์และกำหนดประเด็นรวมไปถึงการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรโดยผ่านการสนับสนุนจากเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่อใช้เก็บรวบรวมและเผยแพร่ วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการจัดการความรู้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้องค์กรตระหนักและเห็นความสำคัญของความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และในองค์กร โดยนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดทั้งในแง่ของการทำงานและวิถีการดำเนินชีวิต

2. มีการนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบเช่นการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานการนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการติดต่อและเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในและระหว่างหน่วยงาน

3. เพื่อสร้างและพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานภายในองค์กร โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการ

จัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เช่นระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน เป็นต้น

ประเภทของความรู้

ความรู้สามารถแบ่งออกได้สองประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้แฝงเร้น หรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) ความรู้ชัดแจ้งเป็นความรู้ที่ถูกบรรยายออกมาเป็นตัวอักษร เช่น คู่มือปฏิบัติงาน หนังสือ วารสาร เป็นต้น ส่วนความรู้แฝงเร้นเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นความรู้ที่แฝงเร้นอาศัยอยู่ในบุคคลที่ทำงานในองค์กรหรือแผนกต่าง ๆ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละด้านจึงต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งก็คือการจัดการความรู้

1. ความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่จัดการรวบรวมได้ง่าย มีการจัดระบบและถ่ายโอนโดยใช้วิธีการทางดิจิทัล มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (Objective) เป็นแนวคิดและทฤษฎี สามารถแปลงเป็นรหัสในการถ่ายทอดโดยวิธีการที่เป็นทางการ เช่น นโยบายขององค์กร แนวคิดวิธีการในการทำงาน เป็นต้น

2. ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ไม่สามารถอธิบายโดยใช้เป็นคำพูดได้ เป็นความรู้ที่มีรากฐานมาจากการกระทำและประสบการณ์ในวิถีการดำรงชีวิต อาจมีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ เช่น ทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะในการจักรสาน เป็นต้น ความรู้แบบฝังลึกต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญมีลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะส่วนบุคคล เช่น วัฒนธรรมองค์กร ทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

ระดับความรู้

ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่าคืออะไร) เป็นความรู้ในเชิงการรับรู้

ระดับที่ 2 : Know- how (รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ

ระดับที่ 3 : Know – why (รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา

ระดับที่ 4 : Care-why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมี เจตจำนง แรงจูงใจและการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ

2.1.1 แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model

ตัวแบบทูน่า (Tuna Model) เป็นกรอบแนวคิดอย่างง่ายมีลักษณะที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก มีความเหมาะสมในการใช้เป็นแนวทางเพื่อดำเนินการในการจัดการความรู้โดยให้การจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนหัว ส่วนลำตัว และส่วนหาง แต่ละส่วนมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

1. ส่วนหัวและตา (Knowledge Vision – KV) มองว่ากำลังจะไปทางไหน ซึ่งต้องตอบให้ได้ว่า “ทำ KM ไปเพื่ออะไร”

2. ส่วนกลางลำตัว (Knowledge Sharing – KS) ส่วนที่เป็นหัวใจได้ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ส่วนหาง (Knowledge Assets – KA) คือ สร้างคลังความรู้ เชื่อมโยงเครือข่าย ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ “สะบัดหาง” สร้างพลังจากชุมชนแนวปฏิบัติ

การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการเก็บสร้าง เก็บรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ รวมถึงเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรซึ่งจะส่งผลให้องค์กรสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลความรู้ที่ได้นั้นอาจมาจากองค์ความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือตำรา รวมถึงองค์ความรู้ที่มาจากตัวบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

2.2 ความหมายของภูมิปัญญาไทย

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พินความรู้ความสามารถ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรองร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของตัวเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้ โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดำรง มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไขปัญหและพัฒนาชีวิตได้

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญา เป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถที่เป็นผลมาจากการใช้สติปัญญา และการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรองร ประยุกต์ พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีขอบข่ายกว้างขวาง

2.2.1 ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
2. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
3. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
5. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจนั้น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

1. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
2. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
3. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคม

ภายนอก

4. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนดท่าทีการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
2. ภูมิปัญญาไทย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
4. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
4. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
5. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 11 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
3. สาขาการแพทย์แผนไทย
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
6. สาขาสวัสดิการ
7. สาขาศิลปกรรม
8. สาขาการจัดการองค์กร
9. สาขาภาษาและวรรณกรรม
10. สาขาศาสนาและประเพณี
11. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 7 ประเภท ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
2. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
3. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคูณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
4. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
5. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ

6. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
7. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

การจัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย

จากการศึกษาพบว่า มีการกำหนดสาขาภูมิปัญญาไทยไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่หน่วยงาน องค์กร และนักวิชาการแต่ละท่านนำมากำหนด สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น 10 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรมเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรมอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น
3. สาขาการแพทย์แผนไทยการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนกองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน
6. สาขาสวัสดิการสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
7. สาขาศิลปกรรมศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ
8. สาขาการจัดการองค์กรการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร
9. สาขาภาษาและวรรณกรรมภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่นภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
10. สาขาศาสนาและประเพณีศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาในสังคมไทย

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดปัญญาท้องถิ่นขึ้น เพื่อที่จะให้สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นได้ ตัวอย่างภูมิปัญญาในท้องถิ่น เช่น

1. การทำเมืองฝายของภาคเหนือ เนื่องจากภาคเหนือมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงที่มีความลาดเขาลดหล่นไม่ราบเสมอกัน ทำให้หน้าฝนน้ำจะไหลหลากอย่างรวดเร็ว พอหมดหน้าฝนน้ำก็จะเหลือน้อยไม่เพียงพอต่อการเกษตร
2. การสร้างเรือนไทยในภาคกลาง หรือบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึง เนื่องจากบริเวณภาคกลางของไทยส่วนใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และเป็นบริเวณที่อยู่ในเขตลมมรสุมที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้การปลูกบ้านเรือนในภาคกลางมีเอกลักษณ์เฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
3. การทอผ้าในสมัยดั้งเดิม เข้าใจว่าเริ่มต้นจากการทอผ้าฝ้ายจากเส้นใยพืช เช่น ป่าน ปอ ฝ้าย ซึ่งเป็นพืชที่มีพ่อค้าชาวอินเดียนำมาเผยแพร่ในไทย การทอผ้าฝ้ายของแต่ละครอบครัวมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยในการดำเนินชีวิตและพิธีต่างๆ ของครอบครัว
4. การแพทย์แผนไทยในภาคใต้ ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนโบราณภาคใต้ มีทั้งการใช้ยาสมุนไพร และการบำบัดรักษาด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการใช้ศาสตร์ และเวทมนต์ที่เรียกว่า “มายิกชาว”

ลักษณะความสัมพันธ์ของภูมิปัญญา

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) ระบุลักษณะความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาไทยสามารถสะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน คือ

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช และธรรมชาติ
2. ความสัมพันธ์ของคนกับคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หรือในชุมชน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดทั้งสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลายทั้ง 3 ลักษณะนี้ คือ สามมิติของเรื่องเดียวกัน หมายถึง ชีวิตชุมชน สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทย

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม

ภูมิปัญญาไทยเป็นสิ่งที่ฝังมาอยู่กับสังคมไทยและคนไทยมายาวนาน ซึ่งคนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจและช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยให้ดำรงอยู่ต่อไปแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การส่งเสริมทางการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญา
2. การรักษาภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่สืบต่อไปในสังคมไทย การรักษาภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่

การฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย

การฟื้นฟู หมายถึง โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

การสืบสาน หมายถึง การตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยจนเกิดการแสวงหา เพื่อนำภูมิปัญญาดังกล่าวให้ดำเนินต่อเนื่องไปจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

1. หน่วยงานระดับชาติ เช่น

- กระทรวงวัฒนธรรม : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- กระทรวงอุตสาหกรรม : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

2. หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น

- พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี จังหวัดพิษณุโลก
- พิพิธภัณฑ์ผ้าหอ เช่น พิพิธภัณฑ์ผ้าป่าแสงดา จังหวัดเชียงใหม่
- ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ศูนย์วัฒนธรรมในสถาบันการศึกษา

คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คุณค่าของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ ประโยชน์ และความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทย ได้สร้างสรรค์ และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรัก และความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่า และความสำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

พระมหากษัตริย์ไทยได้ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงปกครองประชาชน ด้วยพระเมตตา แบบพ่อปกครองลูก ผู้ใดประสบความเดือดร้อน ก็สามารถติระขัง แสดงความเดือดร้อน เพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือทำให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ต่อประเทศชาติร่วมกันสร้างบ้านเรือนจนเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญากระทำยุทธหัตถี จนชนะข้าศึกศัตรู และทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทยคืนมาได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญาสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ และเหล่าพสกนิกรมากมายเหลือคณานับ ทรงใช้พระปรีชาสามารถ แก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมือง ภายในประเทศ จนรอดพ้นภัยพิบัติหลายครั้ง พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถหลายด้าน แม้แต่ด้านการเกษตร พระองค์ได้พระราชทานทฤษฎีใหม่ให้แก่พสกนิกร ทั้งด้านการเกษตรแบบผสมผสาน และยั่งยืนฟื้นฟูสภาพแวดล้อมนำความสงบร่มเย็นของประชาชนให้กลับคืนมาแนวพระราชดำริ **"ทฤษฎีใหม่"** แบ่งออกเป็น ๓ ขั้น โดยเริ่มจาก **ขั้นตอนแรก** ให้เกษตรกรรายย่อย **"มีพ่อยู่พ่อกิน"** เป็นขั้นพื้นฐาน

โดยการพัฒนาแหล่งน้ำ ในไร่นา ซึ่งเกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ มูลนิธิ และหน่วยงานเอกชน ร่วมใจกันพัฒนาสังคมไทย ใน**ขั้นที่สอง** เกษตรกรต้องมีความเข้าใจ ในการจัดการในไร่นาของตน และมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ เพื่อสร้างประสิทธิภาพทางการผลิต และการตลาดการลดรายจ่าย ด้านความเป็นอยู่โดยทรงตระหนักถึงบทบาทขององค์กรเอกชนเมื่อกลุ่มเกษตรกรวิวัฒน์มาขึ้นที่ ๒ แล้ว ก็จะมีศักยภาพ ในการพัฒนาไปสู่**ขั้นที่สาม** ซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์กับสถาบันการเงินคือ ธนาคาร และองค์กรที่เป็นเจ้าของแหล่งพลังงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการผลิต โดยมีการแปรรูปผลิตผล เช่น โรงสี เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตผล และขณะเดียวกันมีการจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม จะเห็นได้ว่า มิได้ทรงทอดทิ้งหลักของความ**สามัคคี**ในสังคมและการจัดตั้งสหกรณ์ซึ่งทรงสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรสร้างอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจ จึงจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงจัดได้ว่า เป็นสังคมเกษตรที่พัฒนาแล้ว สมดังพระราชประสงค์ที่ทรงอุทิศพระวรกาย และพระสติปัญญา ในการพัฒนาการเกษตรไทยตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์

2. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย

คนไทยในอดีตที่มีความสามารถปรากฏในประวัติศาสตร์มีมากเป็นที่ยอมรับของนานอารยประเทศ เช่น นายขนมต้มเป็นนักมวยไทย ที่มีฝีมือเก่งในการชกมวยทุกส่วน ทุกท่าของแม่ไม้มวยไทย สามารถชกมวยไทย จนชนะพม่าได้ถึงเก้าคนสิบคนในคราวเดียวกัน แม้ในปัจจุบัน มวยไทยก็ยังถือว่าเป็นศิลปะชั้นเยี่ยม เป็นที่นิยมฝึกและแข่งขันในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันมีค่ายมวยไทยทั่วโลกไม่ต่ำกว่า ๓๐,๐๐๐ แห่ง ชาวต่างประเทศที่ได้ฝึกมวยไทย จะรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจ ในการที่จะใช้กติกา ของมวยไทย เช่น การไหว้ครู มวยไทย การออก คำสั่งในการชกเป็นภาษาไทยทุกคำ เช่น คำว่า "ชก" "นับหนึ่งถึงสิบ" เป็นต้น ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ ภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่นยังมีอีกมากมาย เช่น มรดกภูมิปัญญาทาง ภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของ ตนเองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความไพเราะ ได้รกรงสกรับทุกด้าน วรรณกรรมหลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา

ด้านอาหาร อาหารไทยเป็นอาหารที่ปรุงง่าย พืชที่ใช้ประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และราคาถูก มีคุณค่าทางโภชนาการ และยังป้องกันโรคได้หลายโรค เพราะส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ใบมะกรูด ใบโหระพา ใบกะเพรา เป็นต้น

3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยนำหลักธรรมคำสอนของศาสนา มาปรับใช้ในวิถีชีวิต ได้อย่างเหมาะสม ทำให้คนไทยเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีตระนอม รักสงบ ใจเย็น มีความอดทน ให้อภัยแก่ผู้สำนึกผิด ดำรงวิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย ปกติสุข ทำให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้ แม้จะอดอยากเพราะแห้งแล้ง แต่ไม่มีใครอดตาย เพราะพึ่งพาอาศัย กัน แบ่งปันกันแบบ "พริกบ้านเหนือเกลือบ้านใต้" เป็นต้น ทั้งหมดนี้สืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นการใช้อนุปัญญา ในการนำเอาหลักของ

พระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และดำเนินกุศโลบาย ด้านต่างประเทศ จนทำให้ชาวพุทธทั่วโลกยกย่อง ให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางพุทธศาสนา และเป็น ที่ตั้งสำนักงานใหญ่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) อยู่เอื่อยๆ กับอุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร โดยมีคนไทย (ฯพณฯ สักยง ธรรมศักดิ์ องค์กรมนตรี) ดำรงตำแหน่งประธาน พสล. ต่อจาก ม.จ.หญิงพูนพิศมัยดิศกุล

4.สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในเรื่องของการยอมรับนับถือ และให้ความสำคัญแก่คน สังคม และธรรมชาติอย่างยิ่ง มีเครื่องชี้ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากมาย เช่น ประเพณีไทย ๑๒ เดือน ตลอดทั้งปี ล้วนเคารพคุณค่าของธรรมชาติ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ทำในฤดูร้อนซึ่งมีอากาศร้อน ทำให้ต้องการความเย็น จึงมีการรดน้ำดำหัว ทำความสะอาดบ้านเรือน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการแห่สงกรานต์ การทำนายฝนว่าจะตกมากหรือน้อยในแต่ละปี ส่วนประเพณีลอยกระทง คุณค่าอยู่ที่การบูชา ระลึกถึงบุญคุณของน้ำ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของ คน พืช และสัตว์ ให้ได้ใช้ทั้งบริโภคและอุปโภค ในวันลอยกระทง คนจึงทำความสะอาดแม่น้ำ ลำธาร บูชาแม่น้ำจากตัวอย่างข้างต้นล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติทั้งสิ้น

ในการรักษาป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ได้ประยุกต์ให้มีประเพณีการบวชป่า ให้คนเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ยังความอุดมสมบูรณ์แก่ต้นน้ำ ลำธาร ให้พื้นสภาพกลับคืนมาได้มาก

อาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนไทย ที่คำนึงถึงความสมดุล ทำแต่น้อยพออยู่พอกิน แบบ "เฮ็ดอยู่เฮ็ดกิน" ของพ่อทองดี นันทะ เมื่อเหลือกิน ก็แจกญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน บ้านใกล้เคียงนอกเหนือจากนี้ ยังนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอย่างอื่น ที่ตนไม่มี เมื่อเหลือใช้จริงๆ จึงจะนำไปขาย อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเกษตรแบบ "กิน-แจก-แลก-ขาย" ทำให้คนในสังคมได้ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน เคารพรัก นับถือ เป็นญาติกัน ทั้งหมู่บ้าน จึงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ธรรมชาติไม่ถูกทำลายไปมากนัก เนื่องจากทำพออยู่พอกิน ไม่โลภมากและไม่ทำลายทุกอย่างผิด กับในปัจจุบัน ถือเป็นภูมิปัญญาที่สร้างความสมดุลระหว่างคนสังคมและธรรมชาติ

5.เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความรู้สมัยใหม่ จะหลั่งไหลเข้ามามาก แต่ภูมิปัญญาไทย ก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรู้จักนำเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือ สไลโบพัด เป็นหางเสือ ทำให้เรือสามารถแล่นได้เร็วขึ้น เรียกว่า เรือหางยาว การรู้จักทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถพลิกฟื้นคืนธรรมชาติให้ อุดมสมบูรณ์แทนสภาพเดิมที่ถูกทำลายไป การรู้จักออมเงิน สะสมทุนให้สมาชิกกู้ยืม ปลดเปลื้องหนี้สิน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก จนชุมชนมีความมั่นคง เข้มแข็ง สามารถช่วยตนเองได้หลายร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ศิริวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดในรูปกองทุนหมุนเวียนของชุมชนจนสามารถช่วยตนเองได้

เมื่อป่าถูกทำลาย เพราะถูกตัดโค่น เพื่อปลูกพืชแบบเดี่ยว ตามภูมิปัญญาสมัยใหม่ ที่หวังร่ำรวย แต่ใน

ที่สุด ก็ขาดทุน และมีหนี้สิน สภาพแวดล้อมสูญเสียเกิดความแห้งแล้ง คนไทยจึงคิดปลูกป่า ที่กินได้ มีพืชสวน พืชป่าไม้ผล พืชสมุนไพร ซึ่งสามารถมีกินตลอดชีวิตเรียกว่า "วนเกษตร" บางพื้นที่ เมื่อป่าชุมชนถูกทำลาย คนในชุมชนก็รวมตัวกัน เป็นกลุ่มรักษาป่า ร่วมกันสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์กันเอง ให้ทุกคนถือปฏิบัติได้สามารถรักษาป่าได้อย่างสมบูรณ์ดังเดิม

2.3 แนวคิดและทฤษฎี

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งหมายความว่าความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ส่วนคำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นคำที่ใช้ในความหมายที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Local wisdom” หรือบางครั้งเราเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Indigenous knowledge) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกันดังนี้ กรมวิชาการ (2538) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การศึกษาเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจเช่นกัน และได้ทำการศึกษาในหลายลักษณะ เช่น การประกอบอาชีพ การรักษาสภาพอนามัย และวิถีชีวิตของชาวบ้าน สำหรับในประเทศไทยได้มีนักการศึกษาและบุคคลต่าง ๆ กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ต่าง ๆ ดังนี้ รุ่ง แก้วแดง (2542) แบ่งภูมิปัญญาไทยออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ภูมิปัญญาชาติหรือ ภูมิปัญญาไทย กับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีระดับดังนี้ 1) ภูมิปัญญาชาติ เป็นภูมิปัญญาที่ช่วยรักษาชาติให้ปลอดภัยอยู่รอดได้จนถึงปัจจุบัน และเป็นภูมิปัญญาที่ช่วยสร้าง “ภาพแห่งความมีอารยธรรม” ให้แก่ชาติ 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นเฉพาะ “ท้องถิ่น” ใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งทั่ว ๆ ไปก็เป็นภูมิปัญญาที่ใช้แก้ปัญหาของผู้คนในท้องถิ่นหรือท้องถิ่นนั้นเป็นหลัก โดยอาจเรียก “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” นี้ว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ก็ได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่อนข้างจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากภูมิปัญญาชาติพอสมควร คือ โดยปรกติแล้วจะแสดงออกในรูปของการนำภูมิปัญญาที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเอื้ออำนวยให้ การดำเนินชีวิตในกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น และสงบสุขภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น เนื่องจากเป็นเรื่องของชุมชน ชาวบ้าน และชนบทมาก ดังนั้นจึงไม่แปลกนักที่การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความเกาะเกี่ยวอยู่กับธรรมชาติ ต้นไม้ ป่าเขา ลาเนาไพร ผืนฟ้า สิ่งสารพัดต่าง ๆ ชาวบ้านส่วนมากจะนำเอาสิ่งที่ทำได้ และมีอยู่ในพื้นที่นั้นมาช่วยในการอยู่กินตลอดเวลา (ศรีณย์ เลิศรักษ์มงคล, 2543)

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ถ้าเรามองย้อนไปในอดีตพบว่า การศึกษาของไทยนับย้อนหลังตั้งแต่ พ.ศ. 2411 เป็นต้นไปนั้น เป็นการศึกษาที่ไม่มีแบบแผน เป็นการศึกษาแบบไม่มีระบบโรงเรียน ไม่มีสถาบันใดรับผิดชอบโดยตรง ตลอดระยะเวลาก่อนที่จะมีการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น สถาบันที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติและประสบการณ์ให้แก่บุตรธิดา คือ บ้าน วัด และวัง บ้านจะเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่ทำให้การศึกษอบรมในแบบธรรมชาติวิสัย (Informal education) และได้ทำหน้าที่นี้มาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ตลอดจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปยังบุตรหลานของตน หรือบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง โดยบุคคลที่ถ่ายทอดนั้นมีได้มีอาชีพเป็นครู แต่จะใช้เวลาว่างของตนให้เป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนที่น่ายกย่อง กล่าวคือ เป็นการเรียนการสอนด้วยการกระทำ อาจกล่าวได้ว่า บ้านหรือสถาบันครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีพ่อแม่เป็นครู อาศัยความชำนาญที่ฝึกฝนและจากประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมา เป็นการศึกษาวิธีปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม นำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สอนไปตามความรู้ที่มี เรียนมากน้อยแค่ไหนไม่มีกำหนด เวลาเรียนรู้ขึ้นอยู่กับว่าจะสะดวกเวลาใดก็เรียนเวลานั้น ไม่มีใบรับรองวิทยฐานะ แต่การศึกษาก็ยังมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการ สืบทอด และสร้างสรรค์วัฒนธรรม (อุษณีย์ เสือดี, 2549)

กระบวนการสร้างความรู้

การศึกษากระบวนการสร้างความรู้ พิจารณาจากกระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่ความรู้อย่างทั่วถึงทั้งองค์กร โดยความรู้สามารถเปลี่ยนสถานะได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการความรู้ หรือ SECI Model ซึ่งมีการปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ (Nonaka and Takeuchi, 1995 อ้างถึงใน กิรติ ยศยิ่งยง, 2549: 23-36; ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2548:73-75) สรุปได้ดังนี้

1) การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Socialization) คือ การสร้างความรู้แบบฝังลึก เป็นความรู้แบบฝังลึกโดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมเดียวกันโดยการฝึกอบรม หรือการแนะนำ ซึ่งบุคคลสามารถสร้างการรับรู้โดยนัยได้จากการสังเกต การลอกเลียนแบบ หรือการลงมือปฏิบัติจริง

2) การปรับเปลี่ยนสู่ภายนอก (Externalization) คือ การพูดหรือบรรยายความรู้แบบฝังลึกให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง โดยการใช้อุปมาอุปมัย การเปรียบเทียบ และการใช้ตัวแบบ ซึ่งการเปรียบเทียบจะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพได้งายขึ้น รวมไปถึงการนำประสบการณ์มาถ่ายทอดในลักษณะคำอุปมาอุปมัย เป็นการนำประสบการณ์ออกมาสู่ภายนอก ทำให้ชัดแจ้งขึ้นซึ่งกระบวนการนี้นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการสร้างความรู้

3) การผสมผสาน (Combination) คือ การรวบรวมความรู้จัดแจ้งให้เป็นความรู้ที่ขยายวงกว้างออกไป โดยการรวมหรือบูรณาการองค์ความรู้หรือสังเคราะห์ความรู้ที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความรู้ใหญ่ขึ้นมาเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบและชัดเจน ซึ่งความรู้ที่นำมารวมนั้นเกิดจากการแลกเปลี่ยนของบุคคลเป็นหลัก รวมกับความรู้ที่ผ่านสื่อหรือช่องทางความรู้ เช่น การสนทนา การประชุม เป็นต้น

4) การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internation) คือ การสร้างความรู้แบบจัดแจ้งให้เป็นความรู้แบบฝังลึก โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยศึกษาจากความรู้ที่ได้เขียนไว้ในคู่มือเอกสาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการนำความรู้ไปปฏิบัติ กลับไปเป็นความรู้โดยนัยที่ฝังอยู่ในบุคคลนั้น ๆ และเป็นทรัพย์สินที่แต่ต้องไม่ได้และมีค่ายิ่งต่อการ

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้กับการสร้างสรรค์ สังคมภูมิปัญญา

การสร้างสรรคสังคมภูมิปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่มีพัฒนาการมายาวนาน ธรรมชาติ การเรียนรู้ของมนุษย์จึงมีความสำคัญและถือว่าเป็นศักยภาพอันยิ่งใหญ่ และการเรียนรู้จากการ สัมผัสมนุษย์ด้วยกัน และเรียนรู้จากโลกกายภาพอันเป็นสิ่งแวดลอมธรรมชาติที่เกื้อกูลชีวิตมนุษย์ ตลอดมา กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วสังคมเป็นมรดกทางปัญญาจึงมี ความสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้วิทยาการก้าวหน้าจากการศึกษา วิเคราะห์และประมวลลักษณะ การเรียนรู้ของชาวบ้านหรือคนธรรมดาสามัญจะก่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาไว้อย่างมากมาย พอสรุปกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2540)ได้ดังนี้คือ 1. การลองผิดลองถูก ในบรรพกาลมนุษย์เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตและรักษาเผ่าพันธุ์ของตนให้อยูรอดด้วยการลองผิดลองถูก ในการหาอาหาร ต่อสู้กับภัยธรรมชาติ การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ต่อสู้แย่งชิงสิ่งของ ที่อยู่ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และเผชิญโชคด้วยความเสี่ยงต่าง ๆ เมื่อ ประสบความล้มเหลวก็ถึงขั้นเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ แต่ถ้าสำเร็จก็ได้อาหาร ได้สิ่งของ พ้นจาก อันตราย ฯลฯ จากประสบการณ์ของการลองผิดลองถูก มนุษย์ก็ต้องสั่งสมความรู้ ความเข้าใจ ของตนไว้ แล้วถ่ายทอดให้กับลูกหลานเผ่าพันธุ์ของตน นาน ๆ เข้าสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติหรือห้าม ประพฤติปฏิบัติกลายเป็นจารีต ธรรมเนียมหรือข้อห้ามในวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้น ๆ ไป กาลเวลาล่วงไปมนุษย์อาจลืมเหตุผลที่มาของธรรมเนียมปฏิบัติ รู้แต่ว่าในสังคมของตนต้องประพฤติปฏิบัติ เช่นนั้น จึงจะอยู่รอดปลอดภัยหรือแก้ไข หรือป้องกันปัญหาได้ ความรู้และประสบการณ์เหล่านี้ได้รับการทดสอบอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตจริง บ่อยครั้งที่ภูมิปัญญา เหล่านั้นใช้การต่อไปไม่ได้ ทั้งนี้เพราะปัจจัยเหตุเปลี่ยนไป มนุษย์ก็ต้องใช้ปัญญาขบคิดแก้ปัญหาใหม่ ต้องเสี่ยงชีวิตกันใหม่อีก เมื่อได้เรียนรู้ว่าคิดอย่างไร ทำอย่างไร จึงจะแก้ปัญหาได้ก็จะจดจำ ความคิดและวิธีปฏิบัตินั้นไว้ หากล้มเหลวก็จะจดจำเป็นข้อห้าม ด้วยการสั่งสมประสบการณ์ ดังกล่าว มนุษย์ก็สั่งสมภูมิปัญญาในการดำรงชีพไว้มากขึ้น และมีความเสี่ยงน้อยลง 2. การลงมือกระทำจริง มนุษย์เรียนรู้ด้วยการ ลงมือกระทำจริง ในสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง เช่น การ

เดินทาง ปลุกพืช สร้างบ้าน ต่อสู้กับภัยอันตราย ฯลฯ ในกรณีของชาวบ้านในประเทศไทย ก็จะได้เห็นว่าชาวเหนือเรียนรู้จากการร่วมกันจัดระบบเหมืองฝายเพื่อการกสิกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำระหว่างเขา แล้วค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นระบบความสัมพันธ์ในการ แบ่งปันน้ำระหว่างคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในลุ่มน้ำเดียวกัน ชาวอีสานเรียนรู้ที่จะเสาะแสวงหาแหล่งดิน ดำน้ำชุมเป็นที่ทำกิน หรือขุดสระไว้เป็นบาราย รอบเทวสถานเพื่อเลี้ยงชุมชน ชาวภาคกลางเรียนรู้ ที่จะอยู่กับภาวะน้ำหลาก น้ำท่วม น้ำลด ด้วยการปลูกเรือนใต้ถุนสูง เดินทางด้วยเรือและทำนา ทำให้สอดคล้องกับฤดูกาล ส่วนชาวใต้ก็เรียนรู้ที่จะพึ่งพาคนระหว่างกันอยู่ต่างถิ่นต่างทำเลกัน ในเขตเชิงเขา ลุ่มน้ำ และชายทะเลด้วยการผูกไมตรีแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างพื้นที่ การเรียนรู้และ สังคมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในสถานการณ์จริง ปฏิบัติจริง แล้วส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลานแบบ ค่อยเป็นค่อยไป ได้กลายเป็นแบบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติ 3. การถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้จากการกระทำจริงได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการส่งต่อ (transmission) แต่คนรุ่นหลัง ด้วยการ สานิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (oral tradition) ในรูปของเพลงกล่อมเด็ก คำพังเพย สุภาษิต และการสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (literary tradition) ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านทุกภูมิภาค จะนิยมสองวิธี แรกคือ สานิตวิธีการ และสอนเป็นวาจา ในกรณีที่เป็นศิลปหรือวิทยาการระดับที่มีความซับซ้อน หรือลึกซึ้ง จึงจะใช้วิธีการถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของ ตำรา เช่น ตำรายา ตำรา ปลุกบ้าน ตำราโหราศาสตร์ ฯลฯ หรือผูกเป็นวรรณกรรมคำสอน คำตักเตือน ภาษิต คู่มือ แผนที่ และตำนาน นิทาน ฯลฯ สุดท้ายจะสะดวกและจะเห็นสอดคล้องกับพื้นฐานของชาวบ้าน การ ถ่ายทอดทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร หรือการสานิตก็ไม่มีอะไรตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนไป ตามเหตุปัจจัยที่อยู่ในการรับรู้ของคนที่ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ในบางกรณีความรู้ที่สั่งสมไว้ก็อาจ ถดถอยหรือสูญหายได้ 4. การเรียนรู้โดยพิธีกรรมในเชิงจิตวิทยา พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ และมี อำนาจโน้มน้าวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรมที่ต้องการเน้นเข้าไว้ในตัว เป็นการ ตอกย้ำความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติ และความคาดหวังโดย ไม่ต้องใช้การจำแนกแจกแจงเหตุผล แต่ใช้ศรัทธา ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม เป็น การสร้างกระแสความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ถึงแม้จะมีภูมิปัญญา ความรอบรู้อยู่ เบื้องหลังพิธีกรรม ก็ไม่มีการเน้นย้ำภูมิปัญญาเหล่านั้น แต่จะเน้นผลที่เกิดต่อสำนึกของผู้มีส่วน ร่วมเป็นสำคัญ ด้วยเหตุดังกล่าว พิธีสืบชะตาแม่น้ำ สืบชะตาเมือง บวชต้นไม้ บวชป่า พิธี อุปสมบท พิธีบั้งสุกุล พิธีสู่ขวัญในโอกาสต่าง ๆ ฯลฯ จึงเกิดผลทางใจแก่ผู้ร่วม ในพิธี และมีผลในการวางบรรทัดฐานความประพฤติตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นอันมาก รวมทั้งตอกย้ำความสำคัญของคุณค่าทางสังคมอย่างมีพลัง ' ด้วยพิธีกรรมจึงมิใช่เรื่อง เหลวไหลหรือมลาย แต่เป็นกรรมวิธีในทางวัฒนธรรมที่มีผลในการปลูกฝัง บ่มเพาะ ความเชื่อ คุณค่า และแนวทางความประพฤติที่พึงประสงค์ตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม ประเพณี แม้แต่ในสังคมสมัยใหม่ที่นับถือความเป็นเหตุเป็นผล ต่อคนของสรรพสิ่ง และให้ ความสำคัญต่อข้อมูลเชิงประจักษ์ พิธีกรรม ก็ยังมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณอยู่นั่นเองเพราะมนุษย์ยังคงเป็นมนุษย์ที่มีได้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของวิทยาศาสตร์ฝ่ายเดียว 5. การ

เรียนรู้โดยศาสนา เป็นหลักในการหล่อหลอมบ่มเพาะความประพฤติ สติปัญญา และอุดมการณ์ชีวิต ทั้งในด้าน
หลักธรรมคำสอน ศิล และวัตรปฏิบัติ ตลอดจนพิธีกรรม และ กิจกรรมทางสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของ
ชุมชน ในเชิงการเรียนรู้ล้วนมีส่วนต่อย้ำภูมิปัญญาที่เป็นอุดมการณ์แห่งชีวิต ให้มีกรอบและบรรทัดฐานความ
ประพฤติ และให้ความมั่นคง อบอุ่น ทางจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่คน ในการเผชิญชีวิตบนความไม่แน่นอนอัน
เป็นสัจธรรมอย่างหนึ่ง' สถาบันศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของคนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า สำหรับพุทธ
ศาสนาใน ชั้นปรมาตมก็มีผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณให้เป็นอิสระจากความทุกข์ยากทั้งปวง สำหรับบุคคลผู้
ประพฤติปฏิบัติ ศาสนาจึงเป็นหลักในการหล่อหลอมบ่มเพาะทั้งความประพฤติสติปัญญา และ อุดมการณ์แห่ง
ชีวิตไปพร้อม ๆ กัน ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนที่นับถือศาสนา
นั้น ๆ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อีกทั้งเป็นแก่นและกรอบใน กระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วย 6. การ
แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันทั้งทางชาติพันธุ์ ถิ่นฐานทำกิน รวมไปถึงการ
แลกเปลี่ยนกับคนต่างวัฒนธรรม ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มี ความคิดใหม่ วิธีการใหม่ เข้ามา ผสม
กลมกลืนบ้าง ขัดแย้งบ้าง แต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กว้างขวางทั้งในด้านสาระ รูปแบบ วิธีการ และ
กระบวนการ เรียนรู้ของคนในสังคมไทย จึงมี พลวัตมากกว่าเดิม ส่วนหนึ่งไปกบกระแสเทคโนโลยี ข้อมูล
ข่าวสารอันทันสมัย ส่วนหนึ่งไปกับโลกกายภาพหรือธรรมชาติแวดล้อม และอีกส่วนหนึ่งมุ่งเน้นไปทางจิต
วิญญาณขณะเดียวกันก็มี การกระจายเครือข่ายและการขยายตัวของความรู้ กว้างขวางหลากหลายมาก
อย่างไม่เคยปรากฏ มาแต่กาลก่อน สังคมไทยจึงกลายเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีทางเลือก (options) ให้
แสวงหา มากมายไม่รู้จบ และ มีเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ที่มีภูมิปัญญาทั้งเก่าใหม่ให้พิจารณาอยู่อย่างอนเก
อนันต์ 7. การผลิตทางวัฒนธรรม (cultural reproduction) ในการแก้ปัญหาทั้งทาง สิ่งแวดล้อม ทาง
เศรษฐกิจและทางสังคมได้มีคนพยายามเลือกเฟ้นเอาความเชื่อและธรรมเนียม ปฏิบัติที่สืบทอดกันมาในสังคม
ประเพณีมาผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ให้ตรงกบฐานความเชื่อเดิมขณะเดียวกันก็แก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้ระดับ
หนึ่ง การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม จึงเป็น กระบวนการเรียนรู้อีกลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมไทย ดัง
จะเห็นได้จากการแสวงหา ความมั่นคงทางจิตใจในหมู่คนที่มีความชีพที่ต้องเสี่ยงโดยการบูชา “เจ้าแม่กวนอิม”
“พระพรหม” และการทรงเจ้าเข้าผีอันมีอยู่ดาษดื่นเพื่อขอลาภผล หรือแก้วิกฤตการณ์ในชีวิต หรือการรักษา
โรคภัยไข้เจ็บด้วยการผสมผสานการแพทย์สมัยใหม่กับสมุนไพร และการรักษาทางใจจากหมอพื้นบ้านและ
พระสงฆ์ และการไปให้หมอดูทำนายทายทัก ขาดความมั่นใจในตัวเอง เป็นต้น ตัวอย่างดังกล่าวหากแต่ เป็น
ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมใน สังคมไทยที่มีปัญหา มีวิกฤตการณ์ ท่ามกลาง
ความสลับซับซ้อนทางสังคมยิ่งกว่าในอดีตที่ผ่านมาและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่าง
หนึ่งที่ย่อมมีทั้งที่ได้ผลและไม่ได้ผล สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์

8. ครูพักลักจำก็เป็นกระบวนการเรียนรู้วิถีหนึ่งที่มีมาแต่เดิม และจะยังมีอยู่ต่อไปในวิถี “ครูพักลักจำ” เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำตามแบบ อย่างที่เฝ้าสังเกตอยู่เงียบ ๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเมื่อสามารถทำได้จริง วิธีนี้ดูเผิน ๆ เป็น เหมือนการลักขโมยสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของคนอื่น แต่ในความหมายที่เข้าใจกันหาสื่อความหมาย ในทางชั่วร้ายไม่หากเป็นวิถีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น ในชีวิตจริงของทุก คนจะมีพฤติกรรมครูพักลักจำอยู่ไม่มากนักน้อย และถ้ายอมรับนับถือกันว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดูประหนึ่งไม่สำคัญนี้มีคุณค่าสูง มีความเป็นธรรมชาติในนิสสัยมนุษย์ และเป็นทางหาความรู้ทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผลดีอีกทางหนึ่งได้ จากกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ ของชุมชนท้องถิ่น ในทุกภูมิภาคของสังคมไทยที่เป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช้านานนั้น แตกต่างสิ้นเชิงกับการเรียนรู้ในรูปสถาบัน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ (2538) กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

กิริติ ยศยิ่งยง, 2549: 23-36; ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ความรู้สามารถเปลี่ยนสถานะได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการความรู้ หรือ SECI Model (2548:73-75)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ. องค์การแห่งความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัตนไตร.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ

พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.

รุ่ง แก้วแดง (2542) แบ่งภูมิปัญญาไทยออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ภูมิปัญญาชาติหรือ ภูมิปัญญาไทย กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

สุมาลี สังข์ศรี.(2550). ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 2(3), 99-100

สุมาลี สังข์ศรีและคณะโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านการนำความรู้ และ ประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาทำประโยชน์ต่อสังคม (อัดสำเนา)

สุมาลี สังข์ศรี (2550) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในวารสาร
ศึกษาศาสตร์ มสธ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (3 มิถุนายน – พฤศจิกายน 2550) หน้า 99-100

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

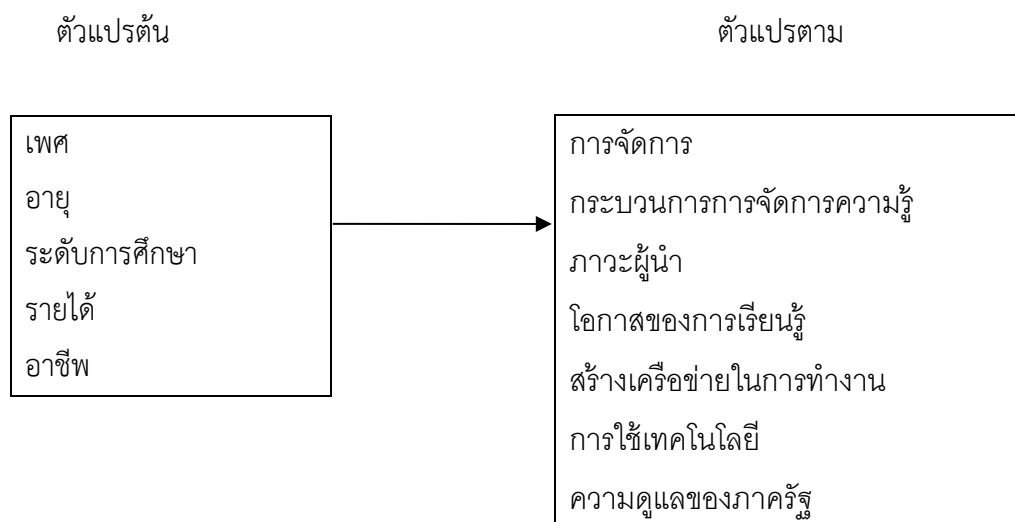
เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ (2539) ภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย โครงการ
กิตติเมธี นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัยค้นคว้าข้างต้น ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดด้านแนวคิดเกี่ยวกับบริบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ และแนวคิดและทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ดังนี้

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยเลือกใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิธีการเลือกโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอละ 1 โรงเรียน จำนวน 11 อำเภอในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จำนวนประชากร 1,339 คน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์โดยกำหนดเป็นร้อยละของประชากรในการพิจารณา ขนาดประชากรใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 10%

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 7 ด้านประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 29 ข้อ ลักษณะคำถามเป็น คำถามแบบส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 แทนความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยแปลความหมายด้วยวิธีการใช้ค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผล 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103) ค่าเฉลี่ย ความหมาย

- 1.00 – 1.49 ระดับพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 ระดับพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาอยู่ในระดับน้อย
- 2.50 – 3.49 ระดับพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.50 – 4.49 ระดับพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาอยู่ในระดับมาก
- 4.50 – 5.00 ระดับพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – End) แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ คำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 134 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้รับแบบสอบถามคืนครบ 134 ฉบับ คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ ใน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ

2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ 3) ด้านภาวะผู้นำ 4) ด้านโอกาสของการเรียนรู้ 5) ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน 6) ด้านการใช้เทคโนโลยี 7) ด้านความดูแลของภาครัฐ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1 ระดับ 0.05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตาราง และบรรยายตารางการเปรียบเทียบค่าสถิติต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ ใน 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพโดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1 ระดับ 0.05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	29.1
หญิง	95	70.9
รวม	134	100
2. อายุ		
60 ปี	2	1.5
61 – 65 ปี	70	52.2
66 – 70 ปี	39	29.1
สูงกว่า 70 ปี	23	17.2
รวม	134	100
3. รายได้		
ต่ำกว่า 3,000บาท	24	17.9
3,001 – 6,000 บาท	34	25.4
6,001- 9,000 บาท	32	23.9
9,001-12,000 บาท	23	17.2
12,001 – 15,000 บาท	12	9.0
15,001 ขึ้นไป	9	6.7
รวม	134	100
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	92	68.7
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	29	21.6
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	6	4.5
ปริญญาตรี	7	5.2
ปริญญาโท	0	0.0
สูงกว่าปริญญาโท	0	0.0
รวม	134	100

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5	3.7
รับจ้าง	43	32.1
ค้าขาย	16	11.9
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	8	6.0
เกษตรกร	62	52.5
อื่นๆ(โปรดระบุ).....	0	0
รวม	134	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 เป็นเพศชาย 39 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 ด้านอายุ พบว่า ส่วนมากอายุ 61 – 65 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 อันดับรองลงมาอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 สูงกว่า 70 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 อายุ 60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ ด้านรายได้ พบว่า ส่วนมีรายได้ 3,001 – 6,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 อันดับรองลงมา 6,001- 9,000 บาท จำนวน 32 คิดเป็นร้อยละ 23.9 ต่ำกว่า 3,000บาท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 รายได้ 9,001-12,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 รายได้ 2,001 – 15,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 15,001 ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ ด้านการศึกษาพบว่า ส่วนมากมีการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 อันดับรองลงมา ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ปริญญาตรีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพเกษตรกร จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 อันดับรองลงมาอาชีพรับจ้าง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ค้าขาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ทั้ง 7 ด้าน จำแนกโดยรวมและรายด้าน

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การถ่ายทอดความรู้ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน	3.71	0.79	มาก
การใช้ความรู้ ชุมชนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน การดำเนินงานกลุ่มอาชีพ	3.46	0.76	ปานกลาง
การดึงความรู้จากตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์	3.58	0.87	มาก
การพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ	3.71	0.79	มาก
การแสวงหาความรู้ ได้จากครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้/ ผู้เชี่ยวชาญผู้นำชุมชน	3.46	0.76	ปานกลาง
รวม	3.58	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.58 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการถ่ายทอดความรู้ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 รองลงมาคือ การพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 การดึงความรู้จากตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.58 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ การใช้ความรู้ ชุมชนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน การดำเนินงานกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.46 การแสวงหาความรู้ ได้จากครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้/ ผู้เชี่ยวชาญผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.46

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านกระบวนการจัดการความรู้

ด้านกระบวนการจัดการความรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
สร้างเครือข่ายฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสืบค้นความรู้ใหม่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว	3.33	0.88	ปานกลาง
การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.53	0.84	มาก
การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	2.79	0.89	ปานกลาง
สร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย	3.70	0.82	มาก
จัดกิจกรรมส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคน แต่ละช่วงวัย เพื่อสืบสานวัฒนธรรมการเรียนรู้	3.82	0.79	มาก
รวม	3.43	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.43 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือจัดกิจกรรมส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคน แต่ละช่วงวัย เพื่อสืบสานวัฒนธรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.82 รองลงมาคือสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.70 การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.53 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสืบค้นความรู้ใหม่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.33 การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.79

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านภาวะผู้นำ

ด้านภาวะผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับของชุมชน	3.72	0.90	มาก
ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับสมาชิก ในกลุ่ม	3.18	0.92	ปานกลาง
สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี และคิดบวกกับผู้ร่วมงานเสมอ	3.49	0.84	ปานกลาง
กระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ	3.71	0.73	มาก
ให้อิสระแก่สมาชิกทุกคนในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล	3.10	0.98	ปานกลาง
ให้การดูแลเอาใจใส่สมาชิกเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง	3.07	1.00	ปานกลาง
มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ	3.23	1.06	ปานกลาง
รวม	3.35	0.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.72 รองลงมาคือ กระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี และคิดบวกกับผู้ร่วมงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.49 มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.23 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับสมาชิก ในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.18 มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.18 การมีส่วนร่วมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.12 ให้อิสระแก่สมาชิกทุกคนในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.10 ให้การดูแลเอาใจใส่สมาชิกเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.07

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านโอกาสของการเรียนรู้

ด้านโอกาสของการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มีการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.10	1.06	ปานกลาง
การสื่อสารด้านเทคโนโลยีทันสมัย รวดเร็ว ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ไร้ขอบเขต การเข้าถึง สืบค้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนทำได้สะดวก รวดเร็ว กว้างขวาง	2.96	1.04	ปานกลาง
รวม	3.03	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.03 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือมีการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.10 รองลงมาคือการสื่อสารด้านเทคโนโลยีทันสมัย รวดเร็ว ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ไร้ขอบเขต การเข้าถึง สืบค้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนทำได้สะดวก รวดเร็ว กว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.96

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการ
สร้างเครือข่ายของการทำงาน

ด้านการสร้างเครือข่ายของการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ผู้นำชุมชนร่วมวางแผนการบริหารจัดการความรู้	3.92	0.85	มาก
มีศูนย์กลางในการพบปะ หรือประชุมกลุ่ม	3.57	0.92	มาก
มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิก	2.57	1.09	ปานกลาง
มีเครือข่ายชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นมากมาย จากภายนอกชุมชนทุกระดับ	2.65	0.90	ปานกลาง
รวม	3.17	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.17 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ผู้นำชุมชนร่วมวางแผนการบริหารจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.92 รองลงมา คือ มีศูนย์กลางในการพบปะ หรือประชุมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.57 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีเครือข่ายชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นมากมาย จากภายนอกชุมชนทุกระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.65 รองลงมา คือ มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.57

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้
เทคโนโลยี

ด้านการใช้เทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์ เครื่องขยายเสียง	2.46	1.01	น้อย
ท่านมีความพร้อมในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อประสานงาน	2.28	0.92	น้อย
เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.96	1.04	ปานกลาง
รวม	2.56	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 2.56 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.96 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ ท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์เครื่องขยายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.46 รองลงมา คือ ท่านมีความพร้อมในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อประสานงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.28

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านความดูแลของภาครัฐ

ด้านความดูแลของภาครัฐ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การบริหารจัดการของภาครัฐในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.92	0.85	มาก
การสนับสนุนส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	3.57	0.92	มาก
การออกนโยบาย กฎหมายสิทธิบัตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	2.57	1.09	ปานกลาง
รวม	3.35	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือ การบริหารจัดการของภาครัฐในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.92 รองลงมาคือ การสนับสนุนส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.57 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือการออกนโยบาย กฎหมายสิทธิบัตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.57

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทุกด้าน

การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดการ	3.58	0.79	มาก
ด้านกระบวนการจัดการความรู้	3.43	0.84	ปานกลาง
ด้านภาวะผู้นำ	3.35	0.91	ปานกลาง
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	3.03	1.05	ปานกลาง
ด้านการสร้างเครือข่ายของการทำงาน	3.17	0.94	ปานกลาง
ด้านการใช้เทคโนโลยี	2.56	0.99	ปานกลาง
ด้านความดูแลของภาครัฐ	3.35	0.95	ปานกลาง
รวม	3.21	0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.21 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.58 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.43 ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 ด้านความดูแลของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 ด้านการสร้างเครือข่ายของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.17 ด้านโอกาสของการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.03 และด้านการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.56

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เพศ				t	Sig
	ชาย n = 12		หญิง n = 108			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการจัดการ	35.846	0.488	35.853	0.466	-0.007	0.577
ด้านกระบวนการจัดการความรู้	34.000	0.369	34.484	0.469	-0.575	0.044
ด้านภาวะผู้นำ	32.784	0.369	33.910	0.348	-1.668	0.818
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	30.769	0.693	30.105	0.785	-0.459	0.806
ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน	31.346	0.578	31.974	0.462	-0.662	0.028
ด้านการใช้เทคโนโลยี	26.325	0.605	25.439	0.589	0.784	0.886
ด้านความดูแลของภาครัฐ	33.077	0.589	33.754	0.491	-0.683	0.115
รวม	32.021	0.527	32.217	0.511	-0.467	0.467

จากตาราง 4.10 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกระบวนการจัดการความรู้ และด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่าง อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามอายุ

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	1.255	.314	1.430	.228
	กลุ่ม	129	28.315	.219		
	รวม	133	29.570			
ด้านกระบวนการจัดการความรู้	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	.511	.128	.648	.629
	กลุ่ม	129	25.451	.197		
	รวม	133	25.962			
ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	.224	.056	.431	.786
	กลุ่ม	129	16.745	.130		
	รวม	133	16.969			
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	.539	.135	.229	.922
	กลุ่ม	129	75.814	.588		
	รวม	133	76.381			
ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	1.051	.263	1.063	.378
	กลุ่ม	129	31.900	.247		
	รวม	133	32.951			
ด้านการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	1.600	.400	1.141	.340
	กลุ่ม	129	45.250	.351		
	รวม	133	46.850			
ด้านความดูแลของภาครัฐ	ระหว่างกลุ่มภายใน	4	2.645	.661	2.554	.042
	กลุ่ม	129	33.398	.259		
	รวม	133	36.044			

จากตาราง 4.11 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ

ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ 'Scheffe'

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	.40286	.33598	.233	-.2619	1.0676
	66-70 ปี	.52778	.34036	.123	-.1456	1.2012
	สูงกว่า 70 ปี	.35652	.34538	.304	-.3268	1.0399
	5	.06667	.42768	.876	-.7795	.9128
61-65 ปี	60 ปี	-.40286	.33598	.233	-1.0676	.2619
	66-70 ปี	.12492	.09609	.196	-.0652	.3150
	สูงกว่า 70 ปี	-.04634	.11260	.681	-.2691	.1764
	5	-.33619	.27623	.226	-.8827	.2103
66-70 ปี	60 ปี	-.52778	.34036	.123	-1.2012	.1456
	61-65 ปี	-.12492	.09609	.196	-.3150	.0652
	สูงกว่า 70 ปี	-.17126	.12506	.173	-.4187	.0762
	5	-.46111	.28154	.104	-1.0181	.0959
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	-.35652	.34538	.304	-1.0399	.3268
	61-65 ปี	.04634	.11260	.681	-.1764	.2691
	66-70 ปี	.17126	.12506	.173	-.0762	.4187
	5	-.28986	.28759	.315	-.8589	.2791
5	60 ปี	-.06667	.42768	.876	-.9128	.7795
	61-65 ปี	.33619	.27623	.226	-.2103	.8827
	66-70 ปี	.46111	.28154	.104	-.0959	1.0181
	สูงกว่า 70 ปี	.28986	.28759	.315	-.2791	.8589

จากตาราง 4.12 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	-.32000	.31853	.317	-.9502	.3102
	66-70 ปี	-.40556	.32269	.211	-1.0440	.2329
	สูงกว่า 70 ปี	-.28261	.32745	.390	-.9305	.3653
	5	-.43333	.40547	.287	-1.2356	.3689
61-65 ปี	60 ปี	.32000	.31853	.317	-.3102	.9502
	66-70 ปี	-.08556	.09110	.349	-.2658	.0947
	สูงกว่า 70 ปี	.03739	.10675	.727	-.1738	.2486
	5	-.11333	.26188	.666	-.6315	.4048
66-70 ปี	60 ปี	.40556	.32269	.211	-.2329	1.0440
	61-65 ปี	.08556	.09110	.349	-.0947	.2658
	สูงกว่า 70 ปี	.12295	.11857	.302	-.1116	.3575
	5	-.02778	.26692	.917	-.5559	.5003
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	.28261	.32745	.390	-.3653	.9305
	61-65 ปี	-.03739	.10675	.727	-.2486	.1738
	66-70 ปี	-.12295	.11857	.302	-.3575	.1116
	5	-.15072	.27266	.581	-.6902	.3887

5	60 ปี	.43333	.40547	.287	-.3689	1.2356
	61-65 ปี	.11333	.26188	.666	-.4048	.6315
	66-70 ปี	.02778	.26692	.917	-.5003	.5559
	สูงกว่า 70 ปี	.15072	.27266	.581	-.3887	.6902

จากตาราง 4.13 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	.28980	.25838	.264	-.2214	.8010
	66-70 ปี	.26190	.26174	.319	-.2560	.7798
	สูงกว่า 70 ปี	.32609	.26561	.222	-.1994	.8516
5		.30952	.32890	.348	-.3412	.9603
61-65 ปี	60 ปี	-.28980	.25838	.264	-.8010	.2214
	66-70 ปี	-.02789	.07389	.706	-.1741	.1183
	สูงกว่า 70 ปี	.03629	.08659	.676	-.1350	.2076
5		.01973	.21242	.926	-.4006	.4400
66-70 ปี	60 ปี	-.26190	.26174	.319	-.7798	.2560
	61-65 ปี	.02789	.07389	.706	-.1183	.1741
	สูงกว่า 70 ปี	.06418	.09618	.506	-.1261	.2545
5		.04762	.21651	.826	-.3807	.4760

สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	-.32609	.26561	.222	-.8516	.1994
	61-65 ปี	-.03629	.08659	.676	-.2076	.1350
	66-70 ปี	-.06418	.09618	.506	-.2545	.1261
	5	-.01656	.22116	.940	-.4541	.4210
5	60 ปี	-.30952	.32890	.348	-.9603	.3412
	61-65 ปี	-.01973	.21242	.926	-.4400	.4006
	66-70 ปี	-.04762	.21651	.826	-.4760	.3807
	สูงกว่า 70 ปี	.01656	.22116	.940	-.4210	.4541

จากตาราง 4.14 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	.21429	.54987	.697	-.8736	1.3022
	66-70 ปี	.19444	.55704	.728	-.9077	1.2966
	สูงกว่า 70 ปี	.25000	.56526	.659	-.8684	1.3684
	5	.58333	.69995	.406	-.8015	1.9682
61-65 ปี	60 ปี	-.21429	.54987	.697	-1.3022	.8736
	66-70 ปี	-.01984	.15726	.900	-.3310	.2913
	สูงกว่า 70 ปี	.03571	.18428	.847	-.3289	.4003

5		.36905	.45207	.416	-.5254	1.2635
66-70 ปี	60 ปี	-.19444	.55704	.728	-1.2966	.9077
	61-65 ปี	.01984	.15726	.900	-.2913	.3310
	สูงกว่า 70 ปี	.05556	.20468	.786	-.3494	.4605
5		.38889	.46076	.400	-.5227	1.3005
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	-.25000	.56526	.659	-1.3684	.8684
	61-65 ปี	-.03571	.18428	.847	-.4003	.3289
	66-70 ปี	-.05556	.20468	.786	-.4605	.3494
5		.33333	.47067	.480	-.5979	1.2646
5	60 ปี	-.58333	.69995	.406	-1.9682	.8015
	61-65 ปี	-.36905	.45207	.416	-1.2635	.5254
	66-70 ปี	-.38889	.46076	.400	-1.3005	.5227
	สูงกว่า 70 ปี	-.33333	.47067	.480	-1.2646	.5979

จากตาราง 4.15 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	.25000	.35662	.485	-.4556	.9556
	66-70 ปี	.06250	.36127	.863	-.6523	.7773
	สูงกว่า 70 ปี	.23370	.36660	.525	-.4916	.9590
	5	.37500	.45395	.410	-.5232	1.2732
61-65 ปี	60 ปี	-.25000	.35662	.485	-.9556	.4556
	66-70 ปี	-.18750	.10199	.068	-.3893	.0143
	สูงกว่า 70 ปี	-.01630	.11952	.892	-.2528	.2202
	5	.12500	.29319	.671	-.4551	.7051
66-70 ปี	60 ปี	-.06250	.36127	.863	-.7773	.6523
	61-65 ปี	.18750	.10199	.068	-.0143	.3893
	สูงกว่า 70 ปี	.17120	.13274	.199	-.0914	.4338
	5	.31250	.29883	.298	-.2787	.9037
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	-.23370	.36660	.525	-.9590	.4916
	61-65 ปี	.01630	.11952	.892	-.2202	.2528
	66-70 ปี	-.17120	.13274	.199	-.4338	.0914
	5	.14130	.30526	.644	-.4627	.7453
5	60 ปี	-.37500	.45395	.410	-1.2732	.5232
	61-65 ปี	-.12500	.29319	.671	-.7051	.4551
	66-70 ปี	-.31250	.29883	.298	-.9037	.2787
	สูงกว่า 70 ปี	-.14130	.30526	.644	-.7453	.4627

จากตาราง 4.16 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	-.18095	.42473	.671	-1.0213	.6594
	66-70 ปี	-.40741	.43027	.345	-1.2587	.4439
	สูงกว่า 70 ปี	-.18841	.43662	.667	-1.0523	.6755
	5	.00000	.54066	1.000	-1.0697	1.0697
61-65 ปี	60 ปี	.18095	.42473	.671	-.6594	1.0213
	66-70 ปี	-.22646	.12147	.065	-.4668	.0139
	สูงกว่า 70 ปี	-.00745	.14234	.958	-.2891	.2742
	5	.18095	.34919	.605	-.5099	.8718
66-70 ปี	60 ปี	.40741	.43027	.345	-.4439	1.2587
	61-65 ปี	.22646	.12147	.065	-.0139	.4668
	สูงกว่า 70 ปี	.21900	.15810	.168	-.0938	.5318
	5	.40741	.35590	.254	-.2968	1.1116
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	.18841	.43662	.667	-.6755	1.0523
	61-65 ปี	.00745	.14234	.958	-.2742	.2891
	66-70 ปี	-.21900	.15810	.168	-.5318	.0938
	5	.18841	.36356	.605	-.5309	.9077

5	60 ปี	.00000	.54066	1.000	-1.0697	1.0697
	61-65 ปี	-.18095	.34919	.605	-.8718	.5099
	66-70 ปี	-.40741	.35590	.254	-1.1116	.2968
	สูงกว่า 70 ปี	-.18841	.36356	.605	-.9077	.5309

จากตาราง 4.17 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 60 ปี กับระดับ กับระดับอายุ 61 – 65 ระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 60 ปี กับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 กับระดับอายุ 61 – 65 ปี ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี กับระดับอายุ 61 – 65 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปีกับระดับสูงกว่าอายุ 70 ปี ขึ้นไป สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 60 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี สูงกว่า 70 ปี กับระดับอายุ 66 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
60 ปี	61-65 ปี	.08095	.36490	.825	-.6410	.8029
	66-70 ปี	-.24074	.36965	.516	-.9721	.4906
	สูงกว่า 70 ปี	-.02899	.37511	.939	-.7712	.7132
	5	.22222	.46449	.633	-.6968	1.1412
61-65 ปี	60 ปี	-.08095	.36490	.825	-.8029	.6410
	66-70 ปี	-.32169*	.10436	.003	-.5282	-.1152
	สูงกว่า 70 ปี	-.10994	.12229	.370	-.3519	.1320
	5	.14127	.30000	.639	-.4523	.7348
66-70 ปี	60 ปี	.24074	.36965	.516	-.4906	.9721
	61-65 ปี	.32169*	.10436	.003	.1152	.5282
	สูงกว่า 70 ปี	.21176	.13582	.121	-.0570	.4805

5		.46296	.30577	.132	-.1420	1.0679
สูงกว่า 70 ปี	60 ปี	.02899	.37511	.939	-.7132	.7712
	61-65 ปี	.10994	.12229	.370	-.1320	.3519
	66-70 ปี	-.21176	.13582	.121	-.4805	.0570
5		.25121	.31234	.423	-.3668	.8692
5	60 ปี	-.22222	.46449	.633	-1.1412	.6968
	61-65 ปี	-.14127	.30000	.639	-.7348	.4523
	66-70 ปี	-.46296	.30577	.132	-1.0679	.1420
	สูงกว่า 70 ปี	-.25121	.31234	.423	-.8692	.3668

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.18 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับอายุ 61 - 65 ปี กับระดับ อายุ 66 - 70 ปี ระดับอายุ 66 - 70 ปี กับระดับอายุ 61 - 65 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

รายด้าน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	3	.221	.074	.326	.806
	ภายในกลุ่ม	130	29.345	.226		
	รวม	133	29.570			
ด้านกระบวนการจัดการ ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	.668	.223	1.144	.334
	ภายในกลุ่ม	130	25.294	.195		
	รวม	133	25.962			
ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	3	.276	.092	.717	.543
	ภายในกลุ่ม	130	16.693	.128		
	รวม	133	16.969			
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	.172	.057	.098	.961
	ภายในกลุ่ม	130	76.209	.586		
	รวม	133	76.381			
ด้านสร้างเครือข่ายของการ ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.951	.650	2.727	.047
	ภายในกลุ่ม	130	31.001	.238		
	รวม	133	32.951			
ด้านการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	3	.767	.256	.721	.541
	ภายในกลุ่ม	130	46.083	.354		
	รวม	133	46.850			
ด้านความดูแลของภาครัฐ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.187	.396	1.476	.224
	ภายในกลุ่ม	130	34.857	.268		
	รวม	133	36.044			

จากตาราง 4.19 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ ‘Scheffe’

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ จำแนกตาม
ระดับการศึกษา เป็นรายคู่

		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
(I) การศึกษา	(J) การศึกษา				Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.07871	.10119	.438	-.2789	.1215
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.06377	.20020	.751	-.4598	.3323
	ปริญญาตรี	.08385	.18629	.653	-.2847	.4524
มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า	ประถมศึกษา	.07871	.10119	.438	-.1215	.2789
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.01494	.21310	.944	-.4067	.4365
	ปริญญาตรี	.16256	.20009	.418	-.2333	.5584
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	ประถมศึกษา	.06377	.20020	.751	-.3323	.4598
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.01494	.21310	.944	-.4365	.4067
	ปริญญาตรี	.14762	.26435	.578	-.3754	.6706
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	-.08385	.18629	.653	-.4524	.2847
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.16256	.20009	.418	-.5584	.2333
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.14762	.26435	.578	-.6706	.3754

จากตาราง 4.20 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.11799	.09394	.211	-.3038	.0679
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.12029	.18586	.519	-.4880	.2474
	ปริญญาตรี	.18447	.17295	.288	-.1577	.5266
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	.11799	.09394	.211	-.0679	.3038
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.00230	.19783	.991	-.3937	.3891
	ปริญญาตรี	.30246	.18576	.106	-.0650	.6700
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	.12029	.18586	.519	-.2474	.4880
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.00230	.19783	.991	-.3891	.3937
	ปริญญาตรี	.30476	.24541	.217	-.1807	.7903
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	-.18447	.17295	.288	-.5266	.1577
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.30246	.18576	.106	-.6700	.0650
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.30476	.24541	.217	-.7903	.1807

จากตาราง 4.21 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.00455	.07631	.953	-.1464	.1555
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.01605	.15099	.916	-.2827	.3148
	ปริญญาตรี	-.20164	.14050	.154	-.4796	.0763
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.00455	.07631	.953	-.1555	.1464
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.01149	.16071	.943	-.3065	.3294
	ปริญญาตรี	-.20619	.15090	.174	-.5047	.0924
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.01605	.15099	.916	-.3148	.2827
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.01149	.16071	.943	-.3294	.3065
	ปริญญาตรี	-.21769	.19936	.277	-.6121	.1767
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	.20164	.14050	.154	-.0763	.4796
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.20619	.15090	.174	-.0924	.5047
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.21769	.19936	.277	-.1767	.6121

จากตาราง 4.22 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Differen ce (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.04985	.16305	.760	-.2727	.3724
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.05072	.32261	.875	-.6890	.5875
	ปริญญาตรี	-.11025	.30020	.714	-.7042	.4837
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.04985	.16305	.760	-.3724	.2727
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-.10057	.34339	.770	-.7799	.5788
	ปริญญาตรี	-.16010	.32243	.620	-.7980	.4778
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	.05072	.32261	.875	-.5875	.6890
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.10057	.34339	.770	-.5788	.7799
	ปริญญาตรี	-.05952	.42597	.889	-.9023	.7832
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	.11025	.30020	.714	-.4837	.7042
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.16010	.32243	.620	-.4778	.7980
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.05952	.42597	.889	-.7832	.9023

จากตาราง 4.23 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
(I) การศึกษา	(J) การศึกษา				Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.18694	.10400	.075	-.0188	.3927
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.49728*	.20576	.017	.0902	.9044
	ปริญญาตรี	.10443	.19147	.586	-.2744	.4832
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.18694	.10400	.075	-.3927	.0188
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.31034	.21902	.159	-.1230	.7436
	ปริญญาตรี	-.08251	.20565	.689	-.4894	.3243
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.49728*	.20576	.017	-.9044	-.0902
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.31034	.21902	.159	-.7436	.1230
	ปริญญาตรี	-.39286	.27168	.151	-.9303	.1446
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	-.10443	.19147	.586	-.4832	.2744
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.08251	.20565	.689	-.3243	.4894
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.39286	.27168	.151	-.1446	.9303

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.24 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า กับประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.03586	.12679	.778	-.2150	.2867
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.24275	.25087	.335	-.2536	.7391
	ปริญญาตรี	-.23344	.23344	.319	-.6953	.2284
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.03586	.12679	.778	-.2867	.2150
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.20690	.26703	.440	-.3214	.7352
	ปริญญาตรี	-.26929	.25073	.285	-.7653	.2267
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.24275	.25087	.335	-.7391	.2536
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.20690	.26703	.440	-.7352	.3214
	ปริญญาตรี	-.47619	.33124	.153	-1.1315	.1791
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	.23344	.23344	.319	-.2284	.6953
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.26929	.25073	.285	-.2267	.7653
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.47619	.33124	.153	-.1791	1.1315

จากตาราง 4.25 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
(I) การศึกษา	(J) การศึกษา				Lower Bound	Upper Bound
ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.11907	.11027	.282	-.0991	.3372
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.39493	.21818	.073	-.0367	.8266
	ปริญญาตรี	-.08126	.20302	.690	-.4829	.3204
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.11907	.11027	.282	-.3372	.0991
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.27586	.23224	.237	-.1836	.7353
	ปริญญาตรี	-.20033	.21806	.360	-.6317	.2311
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ประถมศึกษา	-.39493	.21818	.073	-.8266	.0367
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-.27586	.23224	.237	-.7353	.1836
	ปริญญาตรี	-.47619	.28808	.101	-1.0461	.0937
ปริญญาตรี	ประถมศึกษา	.08126	.20302	.690	-.3204	.4829
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	.20033	.21806	.360	-.2311	.6317
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.47619	.28808	.101	-.0937	1.0461

จากตาราง 4.26 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลภาครัฐ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้

รายด้าน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.349	.270	1.223	.302
	ภายในกลุ่ม	128	28.221	.220		
	รวม	133	29.570			
ด้านกระบวนการจัดการ ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	5	1.093	.219	1.125	.351
	ภายในกลุ่ม	128	24.870	.194		
	รวม	133	25.962			
ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	5	.454	.091	.704	.621
	ภายในกลุ่ม	128	16.515	.129		
	รวม	133	16.969			
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	5	2.391	.478	.827	.532
	ภายในกลุ่ม	128	73.989	.578		
	รวม	133	76.381			
ด้านสร้างเครือข่ายของการ ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	5	.297	.059	.233	.947
	ภายในกลุ่ม	128	32.657	.255		
	รวม	133	32.951			
ด้านการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	5	1.377	.275	.775	.569
	ภายในกลุ่ม	128	45.473	.355		
	รวม	133	46.850			
ด้านความดูแลของภาครัฐ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.087	.217	.796	.554
	ภายในกลุ่ม	128	34.956	.273		
	รวม	133	36.044			

จากตาราง 4.27 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ ‘Scheffe’

ตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ จำแนกตาม
ระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.11422	.12519	.363	-.1335	.3619
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.06458	.12679	.611	-.1863	.3155
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.30833*	.13701	.026	.0372	.5794
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.12500	.16601	.453	-.2035	.4535
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.21944	.18353	.234	-.1437	.5826
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.11422	.12519	.363	-.3619	.1335
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.04963	.11565	.669	-.2785	.1792
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.19412	.12677	.128	-.0567	.4450
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.01078	.15766	.946	-.3012	.3228
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.10523	.17602	.551	-.2431	.4535
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.06458	.12679	.611	-.3155	.1863
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.04963	.11565	.669	-.1792	.2785
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.24375	.12836	.060	-.0102	.4977
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.06042	.15894	.704	-.2541	.3749
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.15486	.17717	.384	-.1957	.5054
ระหว่าง 9,001- 12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.30833*	.13701	.026	-.5794	-.0372
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.19412	.12677	.128	-.4450	.0567
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.24375	.12836	.060	-.4977	.0102
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.18333	.16721	.275	-.5142	.1475
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.08889	.18462	.631	-.4542	.2764
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.12500	.16601	.453	-.4535	.2035
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.01078	.15766	.946	-.3228	.3012
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.06042	.15894	.704	-.3749	.2541
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.18333	.16721	.275	-.1475	.5142
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.09444	.20705	.649	-.3152	.5041
ระหว่าง 15,001 ขึ้น ไป	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.21944	.18353	.234	-.5826	.1437
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.10523	.17602	.551	-.4535	.2431
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.15486	.17717	.384	-.5054	.1957
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.08889	.18462	.631	-.2764	.4542
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.09444	.20705	.649	-.5041	.3152

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.28 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับต่ำกว่า 3,000 บาท กับ 9,001-12,000 บาท 9,001-12,000 บาท กับต่ำกว่า 3,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000 บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.04216	.11752	.720	-.1904	.2747
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.06458	.11903	.588	-.1709	.3001
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.02101	.12862	.870	-.2755	.2335
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.31667*	.15584	.044	.0083	.6250
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.02778	.17229	.872	-.3687	.3131
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.04216	.11752	.720	-.2747	.1904
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.02243	.10856	.837	-.1924	.2372
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.06317	.11900	.596	-.2986	.1723
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.27451	.14801	.066	-.0183	.5674
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.06993	.16524	.673	-.3969	.2570
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.06458	.11903	.588	-.3001	.1709
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.02243	.10856	.837	-.2372	.1924
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.08560	.12050	.479	-.3240	.1528
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.25208	.14921	.094	-.0431	.5473
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.09236	.16631	.580	-.4214	.2367
ระหว่าง 9,001- 12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	.02101	.12862	.870	-.2335	.2755
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.06317	.11900	.596	-.1723	.2986
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.08560	.12050	.479	-.1528	.3240
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.33768*	.15697	.033	.0271	.6483
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.00676	.17331	.969	-.3497	.3362
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.31667*	.15584	.044	-.6250	-.0083
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.27451	.14801	.066	-.5674	.0183
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.25208	.14921	.094	-.5473	.0431
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.33768*	.15697	.033	-.6483	-.0271
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.34444	.19437	.079	-.7290	.0401

ระหว่าง 15,001 – 3,000 บาท		.02778	.17229		.872	-.3131	.3687
ขึ้นไป	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.06993	.16524		.673	-.2570	.3969
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.09236	.16631		.580	-.2367	.4214
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.00676	.17331		.969	-.3362	.3497
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.34444	.19437		.079	-.0401	.7290

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.29 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับต่ำกว่า 3,000 บาท กับ 12,001 – 15,000 บาท 9,001-12,000 บาท กับ 12,001 – 15,000 บาท 12,001 – 15,000 บาท กับต่ำกว่า 3,000 บาท และ 9,001-12,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 30 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000 บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.13130	.09576	.173	-.3208	.0582
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.11161	.09699	.252	-.3035	.0803
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.03028	.10481	.773	-.2377	.1771
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.16071	.12700	.208	-.4120	.0906
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.16071	.14040	.254	-.4385	.1171
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.13130	.09576	.173	-.0582	.3208
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.01970	.08847	.824	-.1554	.1947
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.10102	.09698	.300	-.0909	.2929
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.02941	.12061	.808	-.2681	.2092
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.02941	.13465	.827	-.2958	.2370
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.11161	.09699	.252	-.0803	.3035
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.01970	.08847	.824	-.1947	.1554
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.08133	.09819	.409	-.1130	.2756
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.04911	.12159	.687	-.2897	.1915
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.04911	.13553	.718	-.3173	.2191
ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.03028	.10481	.773	-.1771	.2377
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.10102	.09698	.300	-.2929	.0909

	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.08133	.09819	.409	-.2756	.1130
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	-.13043	.12791	.310	-.3835	.1227
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.13043	.14123	.357	-.4099	.1490
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	.16071	.12700	.208	-.0906	.4120
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.02941	.12061	.808	-.2092	.2681
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.04911	.12159	.687	-.1915	.2897
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.13043	.12791	.310	-.1227	.3835
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.00000	.15839	1.000	-.3134	.3134
ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	ต่ำกว่า 3,000บาท	.16071	.14040	.254	-.1171	.4385
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.02941	.13465	.827	-.2370	.2958
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.04911	.13553	.718	-.2191	.3173
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.13043	.14123	.357	-.1490	.4099
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.00000	.15839	1.000	-.3134	.3134

จากตาราง 4.30 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000บาท รายได้ 3,001 – 6,000 บาท รายได้ 6,001- 9,000 บาท รายได้ 9,001-12,000 บาท รายได้ 12,001 – 15,000 บาท และ รายได้ 15,001 ขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 31 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้
จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.09069	.20270	.655	-.4918	.3104
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.01042	.20530	.960	-.3958	.4166
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.00181	.22185	.993	-.4408	.4372
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.41667	.26880	.124	-.1152	.9485
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.06944	.29717	.816	-.6575	.5186
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	.09069	.20270	.655	-.3104	.4918
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.10110	.18726	.590	-.2694	.4716
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.08887	.20526	.666	-.3173	.4950
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.50735*	.25529	.049	.0022	1.0125
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.02124	.28501	.941	-.5427	.5852
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.01042	.20530	.960	-.4166	.3958
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.10110	.18726	.590	-.4716	.2694
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.01223	.20784	.953	-.4235	.3990
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.40625	.25736	.117	-.1030	.9155
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.07986	.28686	.781	-.6475	.4877
ระหว่าง 9,001- 12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	.00181	.22185	.993	-.4372	.4408
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.08887	.20526	.666	-.4950	.3173
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.01223	.20784	.953	-.3990	.4235
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.41848	.27074	.125	-.1172	.9542
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.06763	.29893	.821	-.6591	.5239
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.41667	.26880	.124	-.9485	.1152
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.50735*	.25529	.049	-1.0125	-.0022
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.40625	.25736	.117	-.9155	.1030
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.41848	.27074	.125	-.9542	.1172
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.48611	.33526	.150	-1.1495	.1773
ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	ต่ำกว่า 3,000บาท	.06944	.29717	.816	-.5186	.6575
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.02124	.28501	.941	-.5852	.5427
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.07986	.28686	.781	-.4877	.6475
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.06763	.29893	.821	-.5239	.6591
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.48611	.33526	.150	-.1773	1.1495

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.31 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ 3,001 – 6,000 บาท กับ 12,001 – 15,000 บาท รายได้ 12,001 – 15,000 บาท กับ 3,001 – 6,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 32 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.01838	.13466	.892	-.2481	.2848
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.04688	.13639	.732	-.3167	.2230
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.06793	.14738	.646	-.2237	.3596
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.08333	.17858	.642	-.2700	.4367
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.06250	.19742	.752	-.4531	.3281
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.01838	.13466	.892	-.2848	.2481
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.06526	.12440	.601	-.3114	.1809
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.04955	.13636	.717	-.2203	.3194
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.06495	.16960	.702	-.2706	.4005
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.08088	.18934	.670	-.4555	.2938
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	.04688	.13639	.732	-.2230	.3167
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.06526	.12440	.601	-.1809	.3114
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.11481	.13807	.407	-.1584	.3880
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.13021	.17097	.448	-.2081	.4685
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.01563	.19057	.935	-.3927	.3615
ระหว่าง 9,001- 12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.06793	.14738	.646	-.3596	.2237
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.04955	.13636	.717	-.3194	.2203
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.11481	.13807	.407	-.3880	.1584
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.01540	.17986	.932	-.3405	.3713
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.13043	.19859	.512	-.5234	.2625
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.08333	.17858	.642	-.4367	.2700
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.06495	.16960	.702	-.4005	.2706
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.13021	.17097	.448	-.4685	.2081
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.01540	.17986	.932	-.3713	.3405
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.14583	.22272	.514	-.5865	.2949

ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.06250	.19742	.752	-.3281	.4531
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.08088	.18934	.670	-.2938	.4555
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.01563	.19057	.935	-.3615	.3927
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.13043	.19859	.512	-.2625	.5234
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.14583	.22272	.514	-.2949	.5865

จากตาราง 4.32 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท รายได้ 3,001 – 6,000 บาท รายได้ 6,001- 9,000 บาท รายได้ 9,001-12,000 บาท รายได้ 12,001 – 15,000 บาท และ รายได้ 15,001 ขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000 บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.07435	.15891	.641	-.3888	.2401
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.17361	.16095	.283	-.4921	.1449
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.09481	.17392	.587	-.4389	.2493
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.18056	.21073	.393	-.2364	.5975
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.06944	.23297	.766	-.3915	.5304
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.07435	.15891	.641	-.2401	.3888
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.09926	.14680	.500	-.3897	.1912
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.02046	.16092	.899	-.3389	.2979
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.25490	.20013	.205	-.1411	.6509
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.14379	.22343	.521	-.2983	.5859
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.17361	.16095	.283	-.1449	.4921
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.09926	.14680	.500	-.1912	.3897
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.07880	.16293	.629	-.2436	.4012
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.35417	.20176	.082	-.0450	.7534
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.24306	.22489	.282	-.2019	.6880
ระหว่าง 9,001- 12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000 บาท	.09481	.17392	.587	-.2493	.4389
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.02046	.16092	.899	-.2979	.3389
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.07880	.16293	.629	-.4012	.2436

	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.27536	.21225	.197	-.1446	.6953
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	.16425	.23435	.485	-.2994	.6279
ระหว่าง 12,001 –	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.18056	.21073	.393	-.5975	.2364
15,000 บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.25490	.20013	.205	-.6509	.1411
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.35417	.20176	.082	-.7534	.0450
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.27536	.21225	.197	-.6953	.1446
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.11111	.26283	.673	-.6312	.4089
ระหว่าง 15,001	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.06944	.23297	.766	-.5304	.3915
ขึ้นไป	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.14379	.22343	.521	-.5859	.2983
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.24306	.22489	.282	-.6880	.2019
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.16425	.23435	.485	-.6279	.2994
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.11111	.26283	.673	-.4089	.6312

จากตาราง 4.33 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000บาท รายได้ 3,001 – 6,000 บาท รายได้ 6,001- 9,000 บาท รายได้ 9,001-12,000 บาท รายได้ 12,001 – 15,000 บาท และ รายได้ 15,001 ขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 34 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ
จำแนกตามระดับรายได้ เป็นรายคู่

(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ต่ำกว่า 3,000บาท	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.06209	.13932	.657	-.2136	.3378
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.09028	.14111	.523	-.1889	.3695
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.18357	.15249	.231	-.1182	.4853
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.27778	.18476	.135	-.0878	.6434
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.07407	.20426	.717	-.4782	.3301
ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.06209	.13932	.657	-.3378	.2136
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.02819	.12871	.827	-.2265	.2829
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.12148	.14109	.391	-.1577	.4007
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.21569	.17547	.221	-.1315	.5629
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.13617	.19590	.488	-.5238	.2515
ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.09028	.14111	.523	-.3695	.1889
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.02819	.12871	.827	-.2829	.2265
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.09330	.14286	.515	-.1894	.3760
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.18750	.17690	.291	-.1625	.5375
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.16435	.19718	.406	-.5545	.2258
ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.18357	.15249	.231	-.4853	.1182
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.12148	.14109	.391	-.4007	.1577
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.09330	.14286	.515	-.3760	.1894
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.09420	.18610	.614	-.2740	.4624
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.25765	.20547	.212	-.6642	.1489
ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	ต่ำกว่า 3,000บาท	-.27778	.18476	.135	-.6434	.0878
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	-.21569	.17547	.221	-.5629	.1315
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	-.18750	.17690	.291	-.5375	.1625
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	-.09420	.18610	.614	-.4624	.2740
	ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	-.35185	.23044	.129	-.8078	.1041
ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป	ต่ำกว่า 3,000บาท	.07407	.20426	.717	-.3301	.4782
	ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท	.13617	.19590	.488	-.2515	.5238
	ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท	.16435	.19718	.406	-.2258	.5545
	ระหว่าง 9,001-12,000 บาท	.25765	.20547	.212	-.1489	.6642
	ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท	.35185	.23044	.129	-.1041	.8078

จากตาราง 4.34 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท รายได้ 3,001 – 6,000 บาท รายได้ 6,001- 9,000 บาท รายได้ 9,001-12,000 บาท รายได้ 12,001 – 15,000 บาท และ รายได้ 15,001 ขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของภาครัฐ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 35 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ

รายด้าน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	5	.313	.063	.274	.927
	ภายในกลุ่ม	128	29.257	.229		
	รวม	133	29.570			
ด้านกระบวนการจัดการ ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	5	.187	.037	.185	.968
	ภายในกลุ่ม	128	25.776	.201		
	รวม	133	25.962			
ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	5	.387	.077	.598	.701
	ภายในกลุ่ม	128	16.582	.130		
	รวม	133	16.969			
ด้านโอกาสของการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	5	2.754	.551	.958	.446
	ภายในกลุ่ม	128	73.626	.575		
	รวม	133	76.381			
ด้านสร้างเครือข่ายของการ ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	5	.534	.107	.422	.833
	ภายในกลุ่ม	128	32.417	.253		
	รวม	133	32.951			
ด้านการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	5	4.677	.935	2.839	.018
	ภายในกลุ่ม	128	42.172	.329		
	รวม	133	46.850			
ด้านความดูแลของภาครัฐ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.021	.204	.746	.590
	ภายในกลุ่ม	128	35.023	.274		
	รวม	133	36.044			

จากตาราง 4.35 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการ ด้านกระบวนการการจัดการความรู้ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ ‘Scheffe’ ส่วนด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 36 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	-.08930	.22502	.692	-.5345	.3559
	ค้าขาย	.05750	.24400	.814	-.4253	.5403
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.10500	.27149	.700	-.6422	.4322
	เกษตรกร	-.08000	.22140	.718	-.5180	.3580
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.08930	.22502	.692	-.3559	.5345
	ค้าขาย	.14680	.13946	.294	-.1291	.4227
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.01570	.18337	.932	-.3785	.3471
	เกษตรกร	.00930	.09451	.922	-.1777	.1963
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.05750	.24400	.814	-.5403	.4253
	รับจ้าง	-.14680	.13946	.294	-.4227	.1291
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.16250	.20621	.432	-.5705	.2455
	เกษตรกร	-.13750	.13354	.305	-.4017	.1267
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.10500	.27149	.700	-.4322	.6422
	รับจ้าง	.01570	.18337	.932	-.3471	.3785
	ค้าขาย	.16250	.20621	.432	-.2455	.5705
	เกษตรกร	.02500	.17891	.889	-.3290	.3790
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.08000	.22140	.718	-.3580	.5180
	รับจ้าง	-.00930	.09451	.922	-.1963	.1777
	ค้าขาย	.13750	.13354	.305	-.1267	.4017
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.02500	.17891	.889	-.3790	.3290

จากตาราง 4.36 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 37 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	.10884	.21134	.607	-.3093	.5270
	ค้าขาย	.17250	.22917	.453	-.2809	.6259
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.08500	.25499	.739	-.4195	.5895
	เกษตรกร	.14065	.20794	.500	-.2708	.5521
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.10884	.21134	.607	-.5270	.3093
	ค้าขาย	.06366	.13098	.628	-.1955	.3228
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.02384	.17222	.890	-.3646	.3169
	เกษตรกร	.03181	.08877	.721	-.1438	.2074
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.17250	.22917	.453	-.6259	.2809
	รับจ้าง	-.06366	.13098	.628	-.3228	.1955
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.08750	.19368	.652	-.4707	.2957
	เกษตรกร	-.03185	.12542	.800	-.2800	.2163
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.08500	.25499	.739	-.5895	.4195
	รับจ้าง	.02384	.17222	.890	-.3169	.3646
	ค้าขาย	.08750	.19368	.652	-.2957	.4707
	เกษตรกร	.05565	.16803	.741	-.2768	.3881
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.14065	.20794	.500	-.5521	.2708
	รับจ้าง	-.03181	.08877	.721	-.2074	.1438
	ค้าขาย	.03185	.12542	.800	-.2163	.2800
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.05565	.16803	.741	-.3881	.2768

จากตาราง 4.37 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกระบวนการการจัดการความรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 38 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	.09635	.17072	.573	-.2414	.4341
	ค้าขาย	.04464	.18512	.810	-.3216	.4109
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.01786	.20598	.931	-.4254	.3897
	เกษตรกร	.07604	.16797	.652	-.2563	.4084
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.09635	.17072	.573	-.4341	.2414
	ค้าขาย	-.05170	.10581	.626	-.2610	.1576
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.11420	.13912	.413	-.3895	.1610
	เกษตรกร	-.02031	.07170	.777	-.1622	.1216
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.04464	.18512	.810	-.4109	.3216
	รับจ้าง	.05170	.10581	.626	-.1576	.2610
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.06250	.15645	.690	-.3720	.2470
	เกษตรกร	.03139	.10132	.757	-.1691	.2318
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.01786	.20598	.931	-.3897	.4254
	รับจ้าง	.11420	.13912	.413	-.1610	.3895
	ค้าขาย	.06250	.15645	.690	-.2470	.3720
	เกษตรกร	.09389	.13574	.490	-.1747	.3624
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.07604	.16797	.652	-.4084	.2563
	รับจ้าง	.02031	.07170	.777	-.1216	.1622
	ค้าขาย	-.03139	.10132	.757	-.2318	.1691
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.09389	.13574	.490	-.3624	.1747

จากตาราง 4.38 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 39 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	.39535	.35772	.271	-.3124	1.1031
	ค้าขาย	.59375	.38789	.128	-.1737	1.3612
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.25000	.43161	.563	-.6039	1.1039
	เกษตรกร	.55645	.35197	.116	-.1399	1.2528
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.39535	.35772	.271	-1.1031	.3124
	ค้าขาย	.19840	.22171	.373	-.2403	.6371
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.14535	.29151	.619	-.7221	.4314
	เกษตรกร	.16110	.15025	.286	-.1362	.4584
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.59375	.38789	.128	-1.3612	.1737
	รับจ้าง	-.19840	.22171	.373	-.6371	.2403
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.34375	.32783	.296	-.9924	.3049
	เกษตรกร	-.03730	.21229	.861	-.4573	.3827
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.25000	.43161	.563	-1.1039	.6039
	รับจ้าง	.14535	.29151	.619	-.4314	.7221
	ค้าขาย	.34375	.32783	.296	-.3049	.9924
	เกษตรกร	.30645	.28442	.283	-.2563	.8692
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.55645	.35197	.116	-1.2528	.1399
	รับจ้าง	-.16110	.15025	.286	-.4584	.1362
	ค้าขาย	.03730	.21229	.861	-.3827	.4573
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.30645	.28442	.283	-.8692	.2563

จากตาราง 4.39 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 40 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	-.00930	.23806	.969	-.4803	.4617
	ค้าขาย	.12188	.25814	.638	-.3889	.6326
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.01250	.28723	.965	-.5558	.5808
	เกษตรกร	.01855	.23423	.937	-.4449	.4820
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.00930	.23806	.969	-.4617	.4803
	ค้าขาย	.13118	.14754	.376	-.1607	.4231
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.02180	.19399	.911	-.3620	.4056
	เกษตรกร	.02785	.09999	.781	-.1700	.2257
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.12188	.25814	.638	-.6326	.3889
	รับจ้าง	-.13118	.14754	.376	-.4231	.1607
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.10938	.21817	.617	-.5410	.3223
	เกษตรกร	-.10333	.14128	.466	-.3828	.1762
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.01250	.28723	.965	-.5808	.5558
	รับจ้าง	-.02180	.19399	.911	-.4056	.3620
	ค้าขาย	.10938	.21817	.617	-.3223	.5410
	เกษตรกร	.00605	.18927	.975	-.3684	.3805
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.01855	.23423	.937	-.4820	.4449
	รับจ้าง	-.02785	.09999	.781	-.2257	.1700
	ค้าขาย	.10333	.14128	.466	-.1762	.3828
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.00605	.18927	.975	-.3805	.3684

จากตาราง 4.40 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 41 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	.23566	.27124	.387	-.3010	.7723
	ค้าขาย	.78750*	.29411	.008	.2056	1.3694
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.47500	.32725	.149	-.1725	1.1225
	เกษตรกร	.35806	.26687	.182	-.1699	.8861
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.23566	.27124	.387	-.7723	.3010
	ค้าขาย	.55184*	.16810	.001	.2192	.8844
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.23934	.22103	.281	-.1980	.6767
	เกษตรกร	.12241	.11392	.285	-.1030	.3478
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.78750*	.29411	.008	-1.3694	-.2056
	รับจ้าง	-.55184*	.16810	.001	-.8844	-.2192
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.31250	.24857	.211	-.8043	.1793
	เกษตรกร	-.42944*	.16097	.009	-.7479	-.1110
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.47500	.32725	.149	-1.1225	.1725
	รับจ้าง	-.23934	.22103	.281	-.6767	.1980
	ค้าขาย	.31250	.24857	.211	-.1793	.8043
	เกษตรกร	-.11694	.21565	.589	-.5436	.3097
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.35806	.26687	.182	-.8861	.1699
	รับจ้าง	-.12241	.11392	.285	-.3478	.1030
	ค้าขาย	.42944*	.16097	.009	.1110	.7479
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	.11694	.21565	.589	-.3097	.5436

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตาราง 4.41 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ กับอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง รับจ้างกับอาชีพค้าขาย อาชีพค้าขาย กับไม่ได้ประกอบอาชีพ กับอาชีพรับจ้าง และเกษตรกร อาชีพเกษตรกร กับอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการใช้เทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 42 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของรัฐบาล จำแนกตามระดับอาชีพ เป็นรายคู่

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	รับจ้าง	-.05426	.24651	.826	-.5420	.4335
	ค้าขาย	.18750	.26730	.484	-.3414	.7164
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.16667	.29742	.576	-.7551	.4218
	เกษตรกร	-.03763	.24254	.877	-.5175	.4422
รับจ้าง	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.05426	.24651	.826	-.4335	.5420
	ค้าขาย	.24176	.15278	.116	-.0605	.5440
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.11240	.20088	.577	-.5099	.2850
	เกษตรกร	.01663	.10354	.873	-.1882	.2215
ค้าขาย	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-.18750	.26730	.484	-.7164	.3414
	รับจ้าง	-.24176	.15278	.116	-.5440	.0605
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.35417	.22591	.119	-.8011	.0928
	เกษตรกร	-.22513	.14629	.126	-.5146	.0643
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.16667	.29742	.576	-.4218	.7551
	รับจ้าง	.11240	.20088	.577	-.2850	.5099
	ค้าขาย	.35417	.22591	.119	-.0928	.8011
	เกษตรกร	.12903	.19599	.511	-.2587	.5168
เกษตรกร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	.03763	.24254	.877	-.4422	.5175
	รับจ้าง	-.01663	.10354	.873	-.2215	.1882
	ค้าขาย	.22513	.14629	.126	-.0643	.5146
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	-.12903	.19599	.511	-.5168	.2587

จากตาราง 4.42 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านความดูแลของรัฐบาล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุใน
เขตจังหวัดเพชรบูรณ์ สรุป อภิปรายผลและได้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุใน
เขตจังหวัดเพชรบูรณ์

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา
รายได้ อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 อายุ 61
– 65 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 ระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ
68.7 รายได้ 3,001 – 6,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 อาชีพการเกษตรกร จำนวน 61 คน คิด
เป็นร้อยละ 45.5

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม
เท่ากับ $\bar{X}$ 3.21 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
 $\bar{X}$ 3.58 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.43
ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 ด้านความดูแลของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 ด้านการสร้าง
เครือข่ายของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.17 ด้านโอกาสของการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.03 และ
ด้านการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.56

3. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ใน
ภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกระบวนการจัดการความรู้ และด้าน
สร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้อื่น ๆ แตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 1 ด้าน คือด้านการจัดการ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง จำนวน 6 ด้าน คือด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.58 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการถ่ายทอดความรู้ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 รองลงมาคือ การพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 การดึงความรู้จากตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.58 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ การใช้ความรู้ ชุมชนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.46 การแสวงหาความรู้ ได้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.46 ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ พระประจักษ์ จุกธมโม(อ้างถึงใน อัจฉรา ภาณุรัตน์. 2549) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ดังนี้ 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสั่งสมเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะ เชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชา ๆ แต่จะเป็นสหวิทยาการที่ผสมกลมกลืนและ เชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ การศึกษา การปกครอง และวัฒนธรรม 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นวิธีการปฏิบัติซึ่งชาวบ้านได้มาจากประสบการณ์ แนวทาง แก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งมีเงื่อนไข ปัจจัยเฉพาะ แตกต่างกันไป 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกระบวนการทางปัญญาที่มุ่งหมายจะใช้วัฒนธรรมของตนเอง ได้กระแสและต่อสู้ให้พ้นการครอบงำ เป็นอิสระและสร้างสรรค์ หากทำสำเร็จแล้วจะมีโครงข่าย โยงใยภูมิปัญญาระหว่างกันของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจและพลังผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลงสู่ สันติสุข

1.2 ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.43 โดยการจัดการความรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือจัดกิจกรรมส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคน แต่ละช่วงวัย เพื่อสืบสานวัฒนธรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.82 รองลงมาคือสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.70 การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.53 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสืบค้นความรู้ใหม่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.33 การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.79 ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ดังนี้คือ 1. ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ 2. ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ 3. ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต และเป็น เรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติโดยผา นกระบวนการทาง จารีต ประเพณี การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง ความสัมพันธ์ เหล่านี้ เป้าหมายก็คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง หากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความไม่สงบ สุขทั้งในส่วนที่เป็นสังคม และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง 4. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการ ทำนา การไถนา การนำกระบือมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้ กระบือ รู้จักสาน กระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขึ้นมาแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น

1.3 ด้านภาวะผู้นำ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.72 รองลงมาคือกระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.71 และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี และคิดบวกกับผู้ร่วมงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.49 มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.23 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับสมาชิก ในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.18 มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.18 การมีส่วนร่วมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.12 ให้อิสระแก่สมาชิกทุกคนในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.10 ให้การดูแลเอาใจใส่สมาชิกเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.07 ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2535) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญา

พื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า ทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนหรือลักษณะสากลที่หลาย ๆ ท้องถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคมที่ จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น การประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้กระทำสบายใจ ให้คุณค่า ทางจิตใจและความรู้สึก หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานที่ใหญ่เกินกว่าจะกระทำได้' สำเร็จคนเดียว เช่น การลงแขกสร้างบ้าน สร้างถนน หรือขุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดง ถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันภายในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทั่วไปภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับ มี ลักษณะเด่นคือ สร้างสำนึกเป็นหมู่คณะ ทั้งในระดับครอบครัวและเครือญาติ พื้นเพจากฐานความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ด้วยตนเองหรือเรียนรู้ จากบรรพบุรุษ หรือความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมา ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นสติปัญญา เป็นความรู้ที่ชาวบ้านคิดได้เอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก่ ปัญหาการดำเนินชีวิตของคนใน' ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.4 ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.03 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือมีการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.10 รองลงมาคือการสื่อสารด้านเทคโนโลยีทันสมัย รวดเร็ว ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ไร้ขอบเขต การเข้าถึง สืบค้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนทำได้สะดวกรวดเร็ว กว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.96 ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545) ดังนี้คือ 1. สรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาวิชา ที่มีความรู้ ประสบการณ์จน เกิดความเชี่ยวชาญในอาชีพที่กระทำนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปชาวบ้านจะไม่คุ้นเคยกับการประชาสัมพันธ์ตนเอง รัฐหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสร้างโอกาสให้แก่ บุคคลในท้องถิ่นวิธีการคือ การคัดเลือก ประกวด หรือการแสวงหา โดยต้องทำการรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และผลงานของบุคคลนั้น เพื่อทำการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รู้จักซึ่ง กระบวนการสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้บุคคลมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป 2. การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานควรมีการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ องค์กร ของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยที่อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อขอความร่วมมือและเก็บรวบรวมข้อมูลตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ' โดยการออกสำรวจตาม พื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และชัดเจน หลังจากนั้นนำมาจัดพิมพ์ในรูปของสื่อสารสนเทศประเภท ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือ จุลสาร วารสาร ห้องสมุดดิจิทัลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อทำการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ในวงกว้างยิ่งขึ้น 3. สนับสนุนให้ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้มีการถ่ายทอดมวลความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลที่มีความสนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาหาความรู้เพื่อทำการสืบทอดความรู้เหล่านั้นให้คงอยู่ต่อไป หรือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ต่อกัน เพื่อ นำผลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น การสนับสนุนจากรัฐหรือองค์กร สมาคม กลุ่ม สมาชิกต่าง ๆ ควรร่วมมือประสานงานกัน เพื่อให้ผู้สนใจศึกษาเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด 4. การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง เช่น ดำเนินการให้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างมี ประสิทธิภาพ ร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 5. การสนับสนุนจากรัฐบาล รัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม ค้ำครอง และเผยแพร่ ควรมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบทำงานอย่างจริงจังติดตามและประเมินผลงาน และรัฐควรกระตุ้นให้ประชาชน ' เกิดความ รัก ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษตนเอง 6. สนับสนุนค้ำครองทรัพย์สินทางปัญญา , รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิทักษ์รักษาผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของประชาชนต่อภูมิปัญญาที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ การจดสิทธิบัตร หรือ ลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นผลคุ้มครองทางกฎหมาย สรุปได้ว่าแนวทางสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จะต้องร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้ง ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในแต่ละสาขา ส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักและเกิดการยอมรับอย่างแพร่ ' หลายและดำเนินการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดเก็บในรูปแบบสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง ยิ่งขึ้นและสามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้

1.5 ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.17 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ผู้นำชุมชนร่วมวางแผนการบริหารจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.92 รองลงมา คือ มีศูนย์กลางในการพบปะหรือประชุมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.57 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีเครือข่ายชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นมากมาย จากภายนอกชุมชนทุกระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.65 รองลงมา คือ มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.57 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารูวรรณ ธรรมวัตร (2538) ได้อธิบายถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีวิธีการ ' ถ่ายทอด 2 วิธี คือ 1. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กหรือเยาวชน โดยทั่วไปเด็กมีความสนใจใน ช่วงเวลาสั้น ๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดความสนใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การทดลองทำ (ตามตัวอย่าง) การเล่นปริศนาคำทาย วิธีการเหล่านี้เป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่ สังคมปรารถนา ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นจริยธรรมที่เป็นสิ่งควรทำและไม่ควรทำ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เยาวชนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการสืบทอดคุณธรรมให้ลูกหลานได้เรียนรู้จาก

การปฏิบัติจริง ช่วยให้เยาวชนรู้จักคิด รู้จักสังเกต รู้จักเปรียบเทียบ อันเป็นการเรียนรู้จากรากเหง้าของตนเอง เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ที่ได้เกิดมาในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดทำโครงการเยาวชนรักษากัน

1.6 ด้านการใช้เทคโนโลยี ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 2.56 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.96 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ ท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์ เครื่องขยายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.46 รองลงมา คือ ท่านมีความพร้อมในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อประสานงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.28 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นางศราญ กาญจนประเสริฐ (2545) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้โดยใช้เทคโนโลยีชาวบ้านของประชากรในจังหวัดพิษณุโลก และสุโขทัย โดยจำแนกการผลิตเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ประเภทจักสาน ประเภทสิ่งทอ ประเภทแกะสลักไม้ ประเภทแปรรูปอาหาร และประเภทอื่น ๆ ซึ่งประชากรทั้ง 2 จังหวัด ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีและถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคฟี (Tekfi, 1992, p. 4128-A) ได้ศึกษาการจัดเก็บเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติของแอลจีเรีย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องกันกับหอจดหมายเหตุของแอลจีเรีย พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับอักษรอารบิก การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบัน ความเร็วในการเข้าถึงเอกสาร และการเรียงลำดับชื่อเอกสาร โดยผู้วิจัยได้นำโปรแกรม Dbase III PLUS และ Clipper ไปพัฒนาเพื่อสนับสนุนการจัดเก็บบันทึกข้อมูลของหอจดหมายเหตุ และใช้อธิบายถึงการปฏิบัติงานของระบบตามที่กำหนดไว้จากการประเมินผลพบว่าควรพัฒนาในเรื่องการใช้เวลาประมวลผลและการพัฒนาระบบให้เป็นปัจจุบัน การทำวิจัยเล่มนี้เป็นการนำเสนอผลงานในรูปแบบข้อความ (Text) ผ่านหน้าจอและผ่านทางเครื่องพิมพ์

1.7 ด้านความดูแลของภาครัฐ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ 3.35 โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือ การบริหารจัดการของภาครัฐในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.92 รองลงมาคือ การสนับสนุนส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 3.57 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือการออกนโยบาย กฎหมายสิทธิบัตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ 2.57 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีจ้อย (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาผ้าทอบ้านเนินขามสู่การเรียนรู้พบว่า กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าของชุมชนบ้านเนินขาม

ในระดับบุคคลเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากแม่สู่ลูก ญาติพี่น้อง จากเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับลักษณะการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวในระดับชุมชน การถ่ายทอดจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม และร่วมกันกำหนดนโยบายกิจกรรมที่จะจัดขึ้นร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุโดยเน้นให้ประชาชน และกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจได้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุม ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและลูกหลาน ในการร่วม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. โรงเรียนผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน ควรจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น โดยการประยุกต์ให้เข้ากับ กิจกรรมต่าง ๆ ในเทศกาล เพื่อเน้นความสำคัญ และการเปิดโอกาสให้ทุกคนโดยเฉพาะเยาวชนให้มีส่วนร่วมกับ ชุมชนถือเป็นโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการผลักดัน ส่งเสริม และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

4. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องคอยให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดจ้างวิทยากร หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดยตรงเพื่อใช้สอนใน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือเวลาเย็นหลังเลิกเรียน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้การศึกษาเรื่องการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือประเด็นใดควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อไป

2. จัดการศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ (2538) กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

กิริติ ยศยิ่งยง, 2549: 23-36; ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ความรู้สามารถเปลี่ยนสถานะได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการความรู้ หรือ SECI Model (2548:73-75)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ. **องค์การแห่งความรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัตนไตร.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ

พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. **การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.

รุ่ง แก้วแดง (2542) แบ่งภูมิปัญญาไทยออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ภูมิปัญญาชาติหรือ ภูมิปัญญาไทย กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

สุมาลี สังข์ศรี.(2550). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้**. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 2(3), 99-100

สุมาลี สังข์ศรีและคณะโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านการนำความรู้ และ ประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาทำประโยชน์ต่อสังคม (อัดสำเนา)

สุมาลี สังข์ศรี (2550) **ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้** ในวารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (3 มิถุนายน – พฤศจิกายน 2550) หน้า 99-100

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดำรง มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ (2539) **ภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย** โครงการ กิตติเมธี นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ออนไลน์

<https://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการความรู้>

http://www.vettech.ku.ac.th/wordpress/archives/11/km4min_fish

ภาคผนวก ก

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการนำความรู้ที่มีอยู่หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มหัตถกรรมเรือไม้จำลอง โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ เป็นต้น

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) หมายถึง กระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มกลุ่มหัตถกรรมเรือไม้จำลอง เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การบ่งชี้ความรู้
- 2) การสร้างและแสวงหาความรู้
- 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้
- 5) การเข้าถึงความรู้
- 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
- 7) การเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งหมายความว่าความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ส่วนคำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นคำที่ใช้ในความหมายที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Local wisdom” หรือบางครั้งเราเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Indigenous knowledge) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกันดังนี้

กรมวิชาการ (2538) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ถ้าเรามองย้อนไปในอดีตพบว่า การศึกษาของไทยนับย้อนหลังตั้งแต่ พ.ศ. 2411 เป็นต้นไปนั้น เป็นการศึกษาที่ไม่มีแบบแผน เป็นการศึกษาแบบไม่มีระบบโรงเรียน ไม่มีสถาบันใดรับผิดชอบโดยตรง ตลอดระยะเวลาก่อนที่จะมีการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น สถาบันที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติและประสบการณ์ให้แก่บุตรธิดา คือ บ้าน วัด และโรงเรียน จะเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่ให้การศึกษาอบรมในแบบธรรมชาติวิสัย (Informal education) และได้ทำหน้าที่นี้มาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ตลอดจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปยังบุตรหลานของตน หรือบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง โดยบุคคลที่ถ่ายทอดนั้นมีได้มีอาชีพเป็นครู แต่

จะใช้เวลาว่างของตนให้เป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนที่น่าศึกษา กล่าวคือ เป็นการเรียนการสอนด้วยการกระทำ อาจกล่าวได้ว่า บ้านหรือสถาบันครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีพ่อแม่เป็นครู อาศัยความชำนาญที่ฝึกฝนและจากประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมา เป็นการศึกษาวิธีปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม นานาอาทรพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สอนไปตามความรู้ที่มี เรียนมากน้อยแค่ไหนไม่มีกำหนด เวลาเรียนรู้ขึ้นอยู่กับว่าจะสะดวกเวลาใดก็เรียนเวลานั้น ไม่มีใบรับรองวิทยฐานะ แต่การศึกษาก็ยังมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการสืบทอด และสร้างสรรค์วัฒนธรรม (อุษณีย์ เสือดี, 2549)

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขต จังหวัดเพชรบูรณ์

*****

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามนี้มุ่งนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยจะนำข้อมูลที่ได้ไปทำการการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคม
ผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอ

3. ในกรณีการตอบแบบสอบถามเป็นค่าตัวเลข จะกำหนดความหมายของค่าตัวเลขที่ท่านเลือกตอบ
แต่ละข้อเป็นดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

(ลงชื่อ)

นายณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว

คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชา บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงใน ☐ หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่าน (จำนวน 5 ข้อ)

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. 60 ปี ☐ 2. 61-65 ปี
☐ 3. 66-70 ปี ☐ 4. สูงกว่า 70 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
☐ 3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ☐ 4. ปริญญาตรี
☐ 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. รายได้ (บาท/เดือน)

- ☐ 1. ต่ำกว่า 3,000บาท ☐ 2. ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท
☐ 3. ระหว่าง 6,001- 9,000 บาท ☐ 4. ระหว่าง 9,001-12,000 บาท
☐ 5. ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท ☐ 6. ระหว่าง 15,001 ขึ้นไป

5. อาชีพ (ตอบอาชีพหลักเพียง 1 อาชีพ)

- ☐ 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ 2. รับจ้าง
☐ 3. ค้าขาย ☐ 4. ลูกจ้างบริษัทเอกชน
☐ 5. เกษตรกร ☐ 6. อื่นๆ(โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดพิจารณาแบบสอบถามแต่ละข้อ ว่าท่าน ความรู้สึก หรือความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไร โดยใช้เครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างที่ท่านมีความคิดเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และกรุณาตอบทุกข้อโดยเลือกตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด	เลือกหมายเลข 5
ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาก	เลือกหมายเลข 4
ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นปานกลาง	เลือกหมายเลข 3
ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อย	เลือกหมายเลข 2
ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยที่สุด	เลือกหมายเลข 1

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระดับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การจัดการ					
การถ่ายทอดความรู้ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน					
การใช้ความรู้ ชุมชนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน การดำเนินงานกลุ่มอาชีพ					
การดึงความรู้จากตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์					
การพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ					
การแสวงหาความรู้ ได้จากครภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญผู้นำชุมชน					
กระบวนการการจัดการความรู้					
สร้างเครือข่ายฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสืบค้นความรู้ใหม่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว					
การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ					
สร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย					

การพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระดับการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
จัดกิจกรรมส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคน แต่ละช่วงวัย เพื่อสืบสานวัฒนธรรมการเรียนรู้					
<u>ภาวะผู้นำ</u>					
ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับของชุมชน					
ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับสมาชิก ในกลุ่ม					
สามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี และคิดบวกกับผู้ร่วมงานเสมอ					
กระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ					
ให้อิสระแก่สมาชิกทุกคนในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล					
ให้การดูแลเอาใจใส่สมาชิกเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง					
มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ					
<u>โอกาสของการเรียนรู้</u>					
มีการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
การสื่อสารด้านเทคโนโลยีทันสมัย รวดเร็ว ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ไร้ขอบเขต การเข้าถึง สืบค้น แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนทำได้สะดวกรวดเร็ว กว้างขวาง					
<u>การสร้างเครือข่ายในการทำงาน</u>					
ผู้นำชุมชนร่วมวางแผนการบริหารจัดการความรู้					
มีศูนย์กลางในการพบปะ หรือประชุมกลุ่ม					
มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิก					

การพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระดับการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
มีเครือข่ายชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นมากมาย จากภายนอกชุมชนทุกระดับ					
<u>การใช้เทคโนโลยี</u>					
ท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์ เครื่องขยายเสียง					
ท่านมีความพร้อมในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อประสานงาน					
เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
<u>ความดูแลของภาครัฐ</u>					
การบริหารจัดการของภาครัฐในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
การสนับสนุนส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน					
การออกนโยบาย กฎหมายสิทธิบัตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน					

3. ปัญหาและข้อเสนอ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม